

شیر و ادرار شتر در طب نبوی

بررسی آن در پرتو تحقیقات علمی دانش روز

تالیف و شرح: ماموستا دکتر لقمان محمدیان

تخریج حدیث: ماموستا دکتر سید زکریا حسینی

بنام حضرت داوود جان و

أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْإِبْلِ كَيْفَ خُلِقَتْ

به جای مقدمه

بامدادی که تفاوت نکند لیل و نهار
خوش بود دامن صحرا و تماشای بهار
آفرینش همه تنبیه خداوند دلست
دل ندارد که ندارد به خداوند اقرار
این همه نقش عجب بر در و دیوار وجود
هر که فکرت نکند نقش بود بر دیوار
کوه و دریا و درختان همه در تسبیح‌اند
نه همه مستمعی فهم کنند این اسرار
خبرت هست که مرغان سحر می‌گویند
آخر ای خفته سر از خواب جهالت بردار
تا کی آخر چو بنفشه سر غفلت در پیش
حیف باشد که تو در خوابی و نرگس بیدار
که تواند که دهد میوه الوان از چوب؟
عقل حیران شود از خوشه زرین عنب
فهم عاجز شود از حقه یاقوت انار
پاک و بی‌عیب خدایی که به تقدیر عزیز
ماه و خورشید مسخر کند و لیل و نهار
تا قیامت سخن اندر کرم و رحمت او
همه گویند و یکی گفته نیاید ز هزار
نعمتت بار خدایا ز عدد بیرونست
شکر انعام تو هرگز نکند شکرگزار
سعدیا راست روان گوی سعادت بردند
راستی کن که به منزل نرود کج رفتار

جایگاه بیولوژیکی شترها^۱

شترها از نظر جایگاه رده‌بندی در رده پستانداران، راسته *Artiodactyla* زیر راسته *Tylopoda* و خانواده *Camiladae* تعلق دارند، در این خانواده دو جنس وجود دارد که عبارتند از جنس *Camelus* شتران دنیای قدیم و جنس *Lama* شتران دنیای جدید، شتران بدون کوهان)، جنس *Camelus* شامل دو گونه *Camelus dromedarius* شتران تك کوهانه و *Camelus bactrianus* شتران دو کوهانه می‌باشند.

اهمیت شتر در قرآن

شتر در قرآن کریم به صور زیر آمده است:

- ۱- اِبِل (شتر) دو مرتبه^۲
- ۲- جَمَل (شتر نر) یک بار^۳
- ۳- جَمَالَه نیز یک بار^۴
- ۴- عِشَار به معنای شتر آبستن، یک بار^۵
- ۵- نَاقَه به معنای شتر ماده، هفت بار آمده است^۶
- ۶- هَمچَنین بَعیر (شتر میان سال)^۷

Al-Swailem A, Al-Busadah K, Shehata M, Al-Anazi I, Askari E
Classification of Saudi Arabian camel (*Camelus dromedarius*) subtypes based on
Environment 5 148-143 RAPD technique. Journal of Food, Agriculture &

^۲ (۱۴۴/ انعام و ۱۱۷/ غاشیه)

^۳ (۴۰/ اعراف)

^۴ (۳۳/ مرسلات)

^۵ (۴/ تکویر)

^۶ (۷۳ و ۷۷/ اعراف، ۶۴/ هود، ۵۹/ اسراء، ۱۵۵/ شعراء، ۲۷/ قمر و ۱۳/ الشمس)

^۷ (۷۲ و ۶۵/ یوسف)

۷- بُدْن (شتر قربانی)^۸

۸- هیم (شتر بسیار تشنه)^۹

۹- حام (شتر نری که ده شتر از او پدید آمده است)^{۱۰}

شتر بهترین حیوان جهت قربانی کردن در حج

شتر بهترین حیوانی است که می‌توان در حج قربانی کرد و تعبیر قرآن در این زمینه حیرت‌آور است.

چنانچه خداوند می‌فرماید:

«وَالْبُدْنَ جَعَلْنَاهَا لَكُمْ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ لَكُمْ فِيهَا خَيْرٌ فَاذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا صَوَافَّ فَإِذَا وَجَبَتْ جُنُوبَهَا فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطْعِمُوا الْقَانِعَ وَالْمُعْتَرَّ كَذَلِكَ سَخَّرْنَاهَا لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ»^{۱۱}

و شترهای چاق و فربه را برای شما از شعائر الهی قرار دادیم در آن‌ها برای شما خیر و برکت است، نام خدا را (هنگام قربانی کردن آن‌ها) در حالی که به صف ایستاده‌اند بپسید ، هنگامی که پهلویشان آرام گرفت (و جان دادند) از گوشت آن‌ها بخورید و مستمندان قانع و فقیران معترض را نیز از آن اطعام کنید، این‌گونه ما آن‌ها را مسخرتان ساختیم تا شکر خدا را به‌جا آورید.

---

^۸ (۳۶ / حج)

^۹ (۵۵ / واقعه)

^{۱۰} (۱۰۳ / مائده)

^{۱۱} ۳۶ سوره حج

اختصاصات کلی بیولوژیکی و رفتاری شترها

شُتر یا اُشتر را که در زبان پهلوی (ushtar) می‌گفتند حیوانی است نیرومند و تنومند با توش و توان بالا از خانواده شتران؛ شبه نشخوارکننده، و با دست و گردنی دراز، بر پشت خود یک ویا دو کوهان دارد که ساختارش از پیه و چربی است.

گونه‌های دیگری از شتران نیز در آمریکای جنوبی زندگی می‌کنند، به نام‌های لاما، آلیاکا، گواناکو که دارای کوهان نیستند.

گونه‌های دیگر از این شترها در ایران زندگی می‌کنند که به دهقان معروف هستند و نام علمی آنها `prdram_desert` است.

شتر ویژگی‌های خاصی دارد که مهم‌ترین آن‌ها تحمل شرایط سخت صحرا و دماهای گوناگون و به ویژه گرمای شدید تابستان و کمبود آب و علوفه است.

ترکیب جسمانی شتر با دیگر جانوران اختلاف زیادی دارد، و این اختلاف انگیزه شده که شتر در درازا روزهای سال در بیابان زندگی کند و از بوته‌ها و درختچه‌های گوناگون صحرائی و کویری و حتی از بوته‌های شور و خاردار تغذیه کند.

شتر حیوان مفیدی است و کاربردهای فراوانی دارد.

این حیوان علاوه بر اینکه وسیله اصلی رفت و آمد ساکنین صحرا است، از سویی دیگر می‌تواند خوراکی آدمی و وسایل مورد نیاز دیگر را به انسان عرضه کند و انسان می‌تواند با تغذیه با شیر و گوشت شتر، تا هفته‌ها در صحرا زنده بماند.

هم چنین می‌توان از چربی کوهان به جای کره استفاده کرد و پشم شتر را در ساختن خیمه‌ها، پتو، فرش، لباس‌های پشمی، طناب و ریسمان به کار برد.

هم چنین می‌توان از مدفوع خشک شده شتر برای روشن کردن آتش استفاده کرد و پس از کشتار شتر می‌توان از پوست آن برای ساختن کفش و مشک و چیزهای دیگر استفاده کرد. شتر از جانورانی است که با محیط‌های خشک و بی‌آب و علف و صحرا سازگار شده و این سازگاری انگیزه شده است که به خوبی بتواند آب و هوای گرم و خشک، بی‌آبی و کم خوراکی را تحمل کند.

کوهان، عضوی قابل توجه در شتر است که تنها از چربی و ماهیچه تشکیل شده و در آن استخوانی وجود ندارد و شتر در شرایط بی خوراکی تا چندین روز می‌تواند با اعتماد به وجود این چربی و سوخت و ساز آن زنده بماند.

کف پای شتر پهن است و مانع از این می‌شود که در شنزار فرو رود.

چشم‌های شتر دارای مژگان‌های بلندی است که به همراهی پلک‌ها، چشم‌ها را از طوفان‌های شنی و از تابش شدید آفتاب محافظت می‌کند.

منخرین شتر دارای شکاف‌های طولی است.

شتر در هنگام تنفس می‌تواند بینی را به خوبی از هم باز کند و بیشترین میزان هوا را وارد ریه‌های خود کند و در هنگام بروز طوفان شن بینی خود را ببندد.

شتر دارای فک درازی است که به طور جانبی حرکت می‌کند و می‌تواند عمل جویدن را به خوبی انجام دهد.

شتر می‌تواند بیشتر از هر حیوان دیگر بی‌آبی را تحمل کند و اکنون آشکار شده است که متناسب با اختلاف زیاد درجه حرارت بدنش می‌تواند آب بدن خود را حفظ نماید، زیرا که از این آب برای خنک کردن بدن استفاده نمی‌کند.

دمای بدن شتر ثابت نیست و به آهستگی هماهنگ با دمای محیط بالا می‌رود و این بدان معنی است که شتر آب بدن خود را از دست نمی‌دهد تا بدن خود را سرد نگه دارد (که این کار در انسان از طریق عرق کردن صورت می‌گیرد) و در شب هنگام که از دمای محیط می‌کاهد دمای بدن شتر نیز کاهش یافته و در هنگام صبح در پایین‌ترین درجه قرار می‌گیرد.

دمای بدن شتر می‌تواند در محدوده ۷ درجه فارنهایت بالا و پایین برود در حالی که در انسان تنها در محدوده ۱ درجه فارنهایت بالا و پایین می‌رود.

پس از دوران باستان در آسیای غربی شتر جایگزین ارابه و گردونه شد.

خصوصیات شتر

جمجمه شتر

لب‌های شتر دارای گسترش حرکتی خوبی است و لب بالائی به دو بخش تقسیم شده است.

لب زیرین در شترهای پیر به‌وضوح آویزان است.

در این حیوان نیز، همانند دیگر نشخوارکنندگان، بر روی فک پایینی شتر تنها دندان پیشین وجود دارد و این دندان‌ها در فک بالائی وجود ندارد.

دهان شتر همیشه باز است و حیوان گاه بانگ بلند و گوشخراش می‌زند و هنگامی که حیوان چنین آواهایی از خود درمی‌آورد اگر به دهان او بنگریم در موخره دهان می‌توانیم توده‌ای سرخ رنگ ببینیم که احياناً تا بخش جلویی دهان می‌رسد و به دید می‌رسد که برگرده این توده مرطوب کردن ناحیه انتهایی حنجره است و در نتیجه کمک می‌کند حیوان در برابر تشنگی مقاومت کند.

(این توده بالاخص در هنگام فصل جفتگیری، که شتر نر مست بدون دلیل به دیگران حمله می‌کند، و بیضه‌ها و مثانه و اجزای دیگر بدن را گاز می‌گیرد، در خارج از دهان نیز مشاهده می‌گردد).

شتر در بالای پس سر خود غده‌ای نرم و مرطوب دارد که برگرده ترش‌چی آن در هنگام مستی شتر است.

در حالی که بقیه اجزای بدن بی‌بر و برگرد خشک می‌باشد، در ناحیه مفصل پاها، پوست شتر کلفت و خشن می‌گردد که به آن پینه می‌گوییم، پینه بیشتر در جاهایی از بدن مشاهده می‌گردد که شتر بر روی آن‌ها می‌نشیند تا باقی بدن خود را از اصطکاک با زمین محافظت نماید، شتر در ناحیه جناغ سینه نیز پینه بزرگی دارد که شتر را در هنگام نشستن در تعادل نگاه می‌دارد.

کوهان شتر یک توده چربی است که حجم آن بر حسب شتر، سن وی و تندرستی وی تغییر می‌یابد.

پاهای شتر به گونه‌ای تکامل یافته‌است که حیوان را در هنگام راه رفتن بر روی شن‌های نرم یاری کند، ولی به هر حال این پاها با هر گونه زمینی به جز زمین‌های گل آلود بارهت دارد.

سم‌های حیوان واضح و آشکار نبوده و در داخل بافت کراتینه کف پا فرار گرفته‌است. کف پا محکم بوده و دارای ناخن‌های سخت و کوتاهی در مقدمه است و هنگامی که کف پا بر روی زمین گذاشته می‌شود به خوبی منبسط می‌گردد و انگیزه تثبیت پا بر روی شن‌ها می‌گردد و این در حالی است که شتر با سختی فراوان بر روی زمین‌های گلی و لغزنده راه می‌رود.

دستگاه گوارش شتر همچون دیگر نشخوارکنندگان عبارت از معده‌های چهارگانه است، هر چند هزار لای شتر، رشد و گسترش چندانی نیافته‌است.

شتر دارای رفتار ویژه‌ای است، هر چند حیوانی بردبار و آرام است، گاه ناگهان مهاجم می‌گردد (به‌ویژه در فصل جفت‌گیری)، به همین جهت بهتر است که در هنگام کار، شتران نر و ماده از هم جدا گردند، در اوقات دیگر شترها مطیع و آرام هستند، علی‌رغم اینکه در هنگام گرفتن افسار آنان یا نهادن بار بانگ می‌زنند خطری نخواهند داشت و معمولاً شتران اخته شده در مقایسه با شتران نر آرام‌تر هستند، شتر نسبت به تحمل درد و در قبال بیماری‌ها تا حدودی مقاوم‌تر از دیگر دام‌هاست و هیچگونه علایم خستگی و ناراحتی از خود بروز نمی‌دهند، به همین جهت باید که به دقت آن‌ها را تحت دید داشت زیرا در هنگام بیماری نیز بدون هیچگونه اظهار ناراحتی هم چنان به کار خود ادامه می‌دهند.

محصولات جانبی شتر

کوهان

چربی کوهان شتر برای انسان نیز خواص دارویی دارد، دانشمندان و به خصوص علمای طب سنتی براین باورند که بهترین داروی بدون ضرر برای درمان چروک، پف و سیاهی دور چشم، بواسیر استفاده از روغن شتر است.

گوشت

گوشت شتر رنگ تیره‌ای داشته و طبع آن گرم و مزه آن شیرین است.

گوشت شتر منبع بسیار خوبی برای بسیاری از مواد غذایی مهم و مورد نیاز بدن است. به دلیل درصد پایین چربی بین ۱/۲ تا ۲/۸ درصد از ابتلا به بیماری‌های قلبی جلوگیری می‌کند.

منبع پروتئین

گوشت شتر سرشار از پروتئین می‌باشد، که به منظور جلوگیری از عفونت بدن، ساخت سلول‌های جدید و همچنین موجب نیرومند ساختن دستگاه ایمنی بدن می‌گردد. به گفته پزشک معروف (انجل) مصرف این گوشت برای بهبود بیماران عضلانی، مبتلا به کمبود پروتئین و یا بیماری‌هایی از این قبیل نیز عاری از فایده نمی‌باشد.

مداوای درد بدن با گوشت شتر

در طب سنتی گوشت شتر را جهت مداوای سیاتیک، درد شانه، درمان تب فصلی استفاده می‌کنند، جالب است بدانید از این نوع گوشت برای رفع مشکلات پوستی مانند کک و مک نیز استفاده می‌کردند بدین صورت که تکه‌های گوشت را گرم کرده و بر روی پوست قرار می‌دادند، در طب سنتی جدید روغن شحم آن را تجویز می‌کنند.

گوشت شتر و تقویت بینایی

سوپ گوشت شتر جهت تقویت قوه بینایی و همچنین علاج تیره شدن قرنیه استفاده می‌شود.

علاوه بر این یکی دیگر از خواص بی‌شمار این گوشت چربی آن می‌باشد که جهت پایین آمدن درد هموروئید استعمال می‌گردید.

تقویت انرژی بدن

به گفته گزارش یک روزنامه در عمان گوشت شتر این قدرت را دارد تا خستگی و کم انرژی بودن فرد را رفع نماید و آن هم به علت وجود انرژی ضروری سلول‌های بدن انسان در این نوع گوشت می‌باشد.

چربی شتر برعکس حیوانات دیگر که در عضلات خود ذخیره می‌نمایند در کوهان او ذخیره می‌گردد پس انرژی آن از چربی شتر نمی‌باشد.

نکته مثبت دیگر در رابطه با گوشت شتر وجود گلیکوژن^{۱۲} در آن می باشد.

به دلیل اینکه این گوشت توانایی ترمیم بافت آسیب دیده و همین طور بازتولید هورمون ها و آنزیم ها را دارا می باشد مصرف این گوشت برای سالمندان هم بسیار مناسب است.

پایین ترین میزان چربی

طبق گفته محققان در این زمینه میزان چربی در گوشت شتر به نسبت سایر حیوانات کمتر می باشد و همچنین نکته جالب و بی نظیر در رابطه با گوشت شتر، افت میزان چربی او طی بالا رفتن سن او می باشد، گوشت شتر برای سلامتی سودمند می باشد.

این گوشت به دلیل داشتن پایین ترین درصد چربی برای کسانی که به کاهش وزن علاقه دارند مفید می باشد، از دیگر ویژگی های بی نظیر این گوشت پایین آوردن کلسترول خون انسان می باشد و ریسک بیماریهای قلبی عروقی را پایین می آورد.

سرشار از مواد مغذی

این گوشت شامل سه نوع الکترولیت اساسی بدن می باشد (منیزیم، فسفر، آهن) به گفته پزشک حاذق دکتر الیکا مواد مقوی و انرژی زای بسیاری در گوشت شتر یافت می شود. علاوه بر خواص گفته شده ویتامین های B₁، B₂، B₆ و C نیز در آن یافت می گردد.

سرشار از آهن

گوشت شتر منبع غنی آهن نیز می باشد، آهن یک نوع از مواد بنیادی مربوط به هموگلوبین خون می باشد که جهت وجود آن ریسک دچار شدن به کم خونی را پایین می آورد.

به افراد مبتلا به کم خونی سفارش می شود حتما از این گوشت بهره جویی نمایند.

مدفوع

وقتی آلمانی ها در جنگ جهانی دوم، شمال آفریقا را اشغال کردند، بسیاری از سربازان مبتلا به اسهال شدید شدند، اما متوجه شدند که ساکنین محلی مقاوم هستند.

^{۱۲} (کربوهیدراتی که در بدن به آسانی متابولیزه می شود و مبدل به گلوکز می گردد و عصب و همینطور سلول ها را اکتیو مینماید)

آلمانی‌ها متوجه شدند که ساکنین محلی به مجرد این‌که متوجه علائم اولیه اسهال می‌شوند، یک شتر را دنبال می‌کنند و مدفوع تازه او را برمی‌دارند و می‌خورند.

آن‌ها متوجه شدند راز این امر در باسیلی به نام باسیلوس سابیتیلیس (*Bacillus subtilis*) نهفته است که در هضم غذا کمک می‌کند و عرصه را بر سایر باکتری‌های مضر تنگ می‌کند.

پزشکان آلمانی با جدا کردن این باکتری، راهی خوشایندتر برای درمان سربازان خود پیدا کردند.^{۱۳}

کرک و پشم و چرم

از دیگر محصولات شتر، کرک و مو می‌باشد که مقدار آن در شترهای بدون کوهان آلیاکا (از گونه‌های جنس Lama) حائز اهمیت اقتصادی زیادی است، مقدار کرک شتر دوکوهانه بیش‌تر از شترهای تک کوهانه بوده و از پشم و موی آن جهت تهیه چادر، قالی، طناب، پتو، لباس‌های مفید برای کنترل روماتیسم و ... استفاده می‌شود.

در سال ۱۹۷۷ پژوهشگری بنام Joseph اظهار نمود که باید کرک شتر را همراه با کرک بز و آلیاکا و لاما تحت عنوان الیاف موئین ویژه، تقسیم‌بندی نمود، زیرا که این گروه دارای ویژگی‌ها و صفاتی است که به وسیله رنگ، درجه ظرافت و درجه استحکام آن‌را از سایر گروه‌ها متمایز می‌سازد، این گروه دارای صفات عایق و گرم‌کنندگی خوبی هستند و در صنایع نساجی با این گروه همچون پشم برخورد می‌شود.

همچنین پوشش داخلی کرک شتر، نرم و ظریف است که شبیه بهترین نوع پشم نرم گوسفند است و علاوه بر آن کرک شتر همچون پشم گوسفند دارای صفت عایق حرارتی است و از آن در کشورهایی که زمستان‌های بسیار سرد دارند، لباس‌هایی می‌بافند که درجه حرارت بدن را در هوای بسیار سرد حفظ می‌نماید، از سوی دیگر، در کشورهای گرمسیری نیز کرک شتر در دستباف‌ها به‌کار می‌رود و از آن لباس‌هایی تهیه می‌کنند که مسافران را از گرمای طاقت‌فرسای صحرا نگه‌می‌دارد، کرک طبیعی شتر دارای رنگ قهوه‌ای سیر بوده و این رنگ از رنگ‌های جذابی به‌شمار می‌رود که صنعت‌گران آن‌را بر دیگر رنگ‌ها ترجیح می‌دهند.

همان‌طور که اشاره نمودیم، از کرک شتر در ساختن، لباس، زیرانداز، روانداز و طناب استفاده می‌گردد که عباى نائین در ایران از معروفیت جهانی برخوردار است.

قبایل چادرنشین نیز معمولاً از پشم شتر، چادر، ریسمان، پتو و حتی لباس تهیه می‌کنند.

از چرم شتر نیز معمولاً جهت ساختن کفش و برخی محصولات دیگر استفاده می‌شود.

حدیث شیر و ادرار شتر

أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ مَسْعُودٍ، قَالَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ، عَنِ حَجَّاجِ الصَّوَّافِ، قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو رَجَاءٍ، مَوْلَى أَبِي قِلَابَةَ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو قِلَابَةَ، قَالَ حَدَّثَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ:

«أَنَّ نَفْرًا، مِنْ عُكْلٍ ثَمَانِيَّةٍ قَدِمُوا عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فَاسْتَوَحَّمُوا الْمَدِينَةَ وَسَقِمَتْ أَجْسَامُهُمْ فَشَكُوا ذَلِكَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ " أَلَا تَخْرُجُونَ مَعَنَا فِي إِبِلِهِ فَتُصِيبُوا مِنْ أَلْبَانِهَا وَأَبْوَالِهَا " قَالُوا بَلَى ، فَخَرَجُوا فَشَرِبُوا مِنْ أَلْبَانِهَا وَأَبْوَالِهَا فَصَحُّوا فَفَتَلُّوا رَاعِي رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فَبَعَثَ فَأَخَذُوهُمْ فَأَتَى بِهِمْ فَقَطَعَ أَيْدِيَهُمْ وَأَرْجُلَهُمْ وَسَمَرَ أَعْيُنَهُمْ وَبَدَّهُمْ فِي السَّمْسِ حَتَّى مَاتُوا^{١٤}»

تعدادی از قبیلہ ی عکل نزد رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم، به مدینه رفتند؛ وبا ایشان بیعت کرده و مسلمان شدند! پس از مدتی با آب و هوای آنجا سازگار نبوده و مریض گردیدند. ولذا نزد رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم شکایت کردند؛ پیامبر صلی الله علیه وآله وسلم هم به آنان فرمود: چرا همراه چوپان شتران ما به خارج شهر نمی روید و از شیر و ادرار شترن نمیخورید؟!

آنها هم موافقت کرده و بیرون رفتند و از شیر شتران خوردند؛ لذا صحت خویش را باز یافتند.

وچوپان را کشته و شتران را هم زدیدند، این مطلب به گوش رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم رسیده و به دنبال آنان راه افتاد و آنان را دستگیر نمود!

ولذا امر فرمودند که دستها و پاهای ایشان بریده شود و چشم هایشان هم بیرون آورده شود. و سپس جلوی نور آفتاب قرار داده شوند .

^{١٤} تخریج حدیث: صحیح - بخاری ش ٦٨١٥ و ٤٦١١ و ٦٨٩٩ - مسلم ش ٤٤٤٦ - ابوداود ش ٤٣٦٤ ترمذی - ش ٧٢ - نسایی ش ٤١٣٤ و ٤١٢٤ - ابن ماجه ش ٢٥٧٨

شرح و بررسی حدیث^{۱۰}

^{۱۰} منابع حدیثی دیگر مولف ؛ نظر نویسندہ: این حدیث در اعلى ترین درجه صحت قرار دارد و نزدیک به تواتر است ؛ بخاری - باب أبواب الإبل، والدواب، والغنم ومرايضها - حدیث رقم ۲۳۰ - بخاری - باب استعمال إبل الصدقة وألبانها لأبناء السبيل - حدیث رقم ۱۴۴۱ - بخاری - باب: إذا حرق المشرك المسلم هل يحرق - حدیث رقم ۲۸۸۴ - بخاری - باب قصة عكل وعرينة - حدیث رقم ۳۹۸۲ - بخاری - باب قصة عكل وعرينة - حدیث رقم ۳۹۸۳ - بخاری في صحيحه - باب {إنما جزاء الذين يحاربون الله ورسوله ويسعون في الأرض فسادا، أن يقتلوا أو يصلبوا} [المائدة: ۳۳] إلى قوله {أو ينفوا من الأرض} [المائدة: ۳۳] - حدیث رقم ۴۳۵۷ - بخاری - باب الدواء بألبان الإبل - حدیث رقم ۵۳۸۵ - بخاری - باب الدواء بأبوال الإبل - حدیث رقم ۵۳۸۶ - بخاری - باب من خرج من أرض لا تلاميحه - حدیث رقم ۵۴۱۹ - بخاری - باب المحاربين من أهل الكفر والردة - حدیث رقم ۶۴۴۹ - بخاری - باب «لم يحسم النبي صلى الله عليه وسلم المحاربين من أهل الردة حتى هلكوا» - حدیث رقم ۶۴۵۰ - بخاری - باب لم يسق المرتدون المحاربون حتى ماتوا - حدیث رقم ۶۴۵۱ - بخاری - باب سمر النبي صلى الله عليه وسلم أعين المحاربين - حدیث رقم ۶۴۵۲ - بخاری - باب القسامة - حدیث رقم ۶۵۳۵ - مسلم - بَابُ حُكْمِ الْمُحَارِبِينَ وَالْمُرْتَدِينَ - حدیث رقم ۳۲۶۴ - مسلم - بَابُ حُكْمِ الْمُحَارِبِينَ وَالْمُرْتَدِينَ - حدیث رقم ۳۲۶۵ - مسلم - بَابُ حُكْمِ الْمُحَارِبِينَ وَالْمُرْتَدِينَ - حدیث رقم ۳۲۶۶ - أبو داود - بَابُ مَا جَاءَ فِي الْمُحَارِبَةِ - حدیث رقم ۳۸۵۹ - ترمذی في جامعه - باب ما جاء في بول ما يؤكل لحمه - حدیث رقم ۷۴ - ترمذی - باب ما جاء في بول ما يؤكل لحمه - حدیث رقم ۷۵ - ترمذی - باب ما جاء في شرب أبواب الإبل - حدیث رقم ۱۸۴۸ - ترمذی - باب ما جاء في شرب أبواب الإبل - حدیث رقم ۲۰۵۲ - نسائي - باب بول ما يؤكل لحمه - حدیث رقم ۳۰۵ - نسائي - باب بول ما يؤكل لحمه - حدیث رقم ۳۰۶ - نسائي - تأويل قول الله عز وجل: {إنما جزاء الذين يحاربون الله ورسوله ويسعون في الأرض فسادا أن يقتلوا أو يصلبوا أو تقطع أيديهم، وأرجلهم من خلاف أو ينفوا من الأرض} [المائدة: ۳۳] وفيمن نزلت، وذكر اختلاف ألفاظ الناقلين لخبر أنس بن مالك فيه - حدیث رقم ۳۹۹۹ - نسائي - تأويل قول الله عز وجل: {إنما جزاء الذين يحاربون الله ورسوله ويسعون في الأرض فسادا أن يقتلوا أو يصلبوا أو تقطع أيديهم، وأرجلهم من خلاف أو ينفوا من الأرض} [المائدة: ۳۳] وفيمن نزلت، وذكر اختلاف ألفاظ الناقلين لخبر أنس بن مالك فيه - حدیث رقم ۴۰۰۰ - نسائي في الصغرى - تأويل قول الله عز وجل: {إنما جزاء الذين يحاربون الله ورسوله ويسعون في الأرض فسادا أن يقتلوا أو يصلبوا أو تقطع أيديهم، وأرجلهم من خلاف أو ينفوا من الأرض} [المائدة: ۳۳] وفيمن نزلت، وذكر اختلاف ألفاظ الناقلين لخبر أنس بن مالك فيه - حدیث رقم ۴۰۰۱ - نسائي - ذكر اختلاف الناقلين لخبر حميد، عن أنس بن مالك، فيه - حدیث رقم ۴۰۰۳ - نسائي - ذكر اختلاف الناقلين لخبر حميد، عن أنس بن مالك، فيه - حدیث رقم ۴۰۰۴ - نسائي - ذكر اختلاف الناقلين لخبر حميد، عن أنس بن مالك، فيه - حدیث رقم ۴۰۰۵ - نسائي - ذكر اختلاف الناقلين لخبر حميد، عن أنس بن مالك، فيه - حدیث رقم ۴۰۰۶ - نسائي - ذكر اختلاف الناقلين لخبر حميد، عن أنس بن مالك، فيه - حدیث رقم ۴۰۰۷ - نسائي - ذكر اختلاف طلحة بن مصرف ومعاوية بن صالح على يحيى بن سعيد في هذا الحديث - حدیث رقم ۴۰۰۸ - نسائي - ذكر اختلاف طلحة بن مصرف ومعاوية بن صالح على يحيى بن سعيد في هذا الحديث - حدیث رقم ۴۰۱۶ - نسائي - النهي عن المثلة - حدیث رقم ۴۰۲۰ - ابن ماجه - بَابُ مَنْ حَارَبَ وَسَعَى فِي الْأَرْضِ فَسَادًا - حدیث رقم ۲۵۸۹ - ابن ماجه - بَابُ أُبُوالِ الإِبِلِ - حدیث رقم ۳۵۲۶ - ابن خزيمة - جُمَاعُ أَبُوابِ ذِكْرِ الْمَاءِ الَّذِي لَا يَنْجُسُ، وَالَّذِي يَنْجُسُ إِذَا - حدیث رقم ۱۱۶ - ابن حبان - بَابُ النَّجَاسَةِ وَتَطْهِيرِهَا - حدیث رقم ۱۴۰۷ - ابن حبان - بَابُ النَّجَاسَةِ وَتَطْهِيرِهَا - حدیث رقم ۱۴۰۸ - ابن حبان - بَابُ النَّجَاسَةِ وَتَطْهِيرِهَا - حدیث رقم ۱۴۰۹ - ابن حبان - بَابُ قَطْعِ الطَّرِيقِ - حدیث رقم ۴۵۴۴ - ابن حبان - بَابُ قَطْعِ الطَّرِيقِ - حدیث رقم ۴۵۴۵ - ابن حبان - بَابُ قَطْعِ الطَّرِيقِ - حدیث رقم ۴۵۴۶ - ابن حبان - بَابُ قَطْعِ الطَّرِيقِ - حدیث رقم ۴۵۴۷ - ابن حبان - بَابُ قَطْعِ الطَّرِيقِ - حدیث رقم ۴۵۴۸ - ابن حبان - بَابُ قَطْعِ الطَّرِيقِ - حدیث رقم ۴۵۴۹

- ابن حبان - بَابُ قَطْعِ الطَّرِيقِ - حديث رقم ٤٥٥١ - نسائي في الكبرى - بَوْلٌ مَا يُؤْكَلُ لَحْمُهُ يُصِيبُ التَّوْبَ - حديث رقم ٢٨٨ - نسائي في الكبرى - بَوْلٌ مَا يُؤْكَلُ لَحْمُهُ يُصِيبُ التَّوْبَ - حديث رقم ٢٨٩ - نسائي في الكبرى - كِتَابُ الإِعْتِكَافِ - حديث رقم ١٥٢٢٤ - نسائي في الكبرى - كِتَابُ الإِعْتِكَافِ - حديث رقم ١٥٢٢٦ - نسائي في الكبرى - كِتَابُ الإِعْتِكَافِ - حديث رقم ١٥٢٢٧ - نسائي في الكبرى - كِتَابُ الإِعْتِكَافِ - حديث رقم ١٥٢٢٨ - نسائي في الكبرى - الأَخْرُوجُ مِنَ الأَرْضِ الَّتِي لَا تَلَانِمُ - حديث رقم ٦٣١٤ - لنسائي في الكبرى - الدَّوَاءُ بِالأَبْوَالِ الإِبِلِ - حديث رقم ٦٣٥٩ - نسائي في الكبرى - الدَّوَاءُ بِأَبْوَالِ الإِبِلِ - حديث رقم ٦٣٦٠ - نسائي في الكبرى - الدَّوَاءُ بِأَبْوَالِ الإِبِلِ - حديث رقم ٦٣٦١ - نسائي في الكبرى - قَوْلُهُ جَلَّ تَنَاقُؤُهُ : إِنَّمَا جَزَاءُ الذِّبْنِ إِحْرَابُونَ اللهُ وَرَسُولُهُ - حديث رقم ٩٧٧١ - إسماعيل بن جعفر في أحاديثه - ثَانِيًا : أَحَادِيثُ حَمِيدِ بْنِ أَبِي حَمِيدٍ الطَّوِيلِ - حديث رقم ٨٤ - الشافعي في السنن المأثورة - كِتَابُ الزَّكَاةِ - حديث رقم ٥٧٧ - الطيبالسي في مسنده - أَحَادِيثُ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ - حديث رقم ٢١٠٢ - عبدالرزاق في مصنفه - بَابُ الرُّخْصَةِ فِي الضَّرُورَةِ - حديث رقم ١٦٥٤٦ - عبدالرزاق في مصنفه - بَابُ المَحَارَبَةِ - حديث رقم ١٧٨٦٨ - ابن أبي شيبه في مصنفه - فِي شُرْبِ آبِوَالِ الإِبِلِ - حديث رقم ٢٣١٥٩ - ابن أبي شيبه في مصنفه - مَا قَالُوا فِي الرَّجُلِ يُسَلِّمُ ثُمَّ يَرْتَدُّ مَا يُصْنَعُ بِهِ - حديث رقم ٣٢١٠٤ - ابن أبي شيبه في مصنفه - مَسْأَلَةُ آبِوَالِ الإِبِلِ - حديث رقم ٣٥٥٦٢ - ابن أبي شيبه في مصنفه - مَسْأَلَةُ آبِوَالِ الإِبِلِ - حديث رقم ٣٥٥٦٣ - عبد بن حميد في مسنده - مُسْنَدُ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ - حديث رقم ١١٦٦ - ترمذي في العلال الكبير - فِي نَضْحِ بَوْلِ العُلَامِ قَبْلَ أَنْ يَطْعَمَ - حديث رقم ٣٠ - الترمذي في العلال الكبير - الرُّخْصَةُ فِي البَوْلِ قَائِمًا - حديث رقم ٢٤٢ - أبو يعلى الموصلي في مسنده - أَبُو قَلْبَةَ عَبْدُ اللهِ بْنُ زَيْدِ الجُرْمِيِّ ، عَنْ أَنَسِ - حديث رقم ٢٧٥١ - أبو يعلى الموصلي في مسنده - قَتَادَةُ ، عَنْ أَنَسِ - حديث رقم ٢٨١٤ - أبو يعلى الموصلي في مسنده - قَتَادَةُ ، عَنْ أَنَسِ - حديث رقم ٢٩٦٥ - أبو يعلى الموصلي في مسنده - قَتَادَةُ ، عَنْ أَنَسِ - حديث رقم ٣٠٨٨ - أبو يعلى الموصلي في مسنده - ثَابِتُ البُنَائِي عَنْ أَنَسِ - حديث رقم ٣٢٢٢ - أبو يعلى الموصلي في مسنده - ثَابِتُ البُنَائِي عَنْ أَنَسِ - حديث رقم ٣٤١٤ - أبو يعلى الموصلي في مسنده - حَمِيدُ الطَّوِيلِ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ - حديث رقم ٣٧٦٨ - أبو يعلى الموصلي في مسنده - عَبْدُ العَزِيزِ بْنُ صُهَيْبٍ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ - حديث رقم ٣٨٠١ - ابن جارود في المنتقى - بَابُ جِرَاحِ العَمْدِ - حديث رقم ٨٢٣ - ابن جارود في المنتقى - بَابُ جِرَاحِ العَمْدِ - حديث رقم ٨٢٤ - أبو عوانة في مستخرجه - بَابُ بَيَانِ إِقَامَةِ الحَدِّ عَلَى مَنْ يَرْتَدُّ عَنِ الإِسْلَامِ فَيُصِيبُ مَنْ - حديث رقم ٤٩٤٤ - أبو عوانة في مستخرجه - بَابُ بَيَانِ إِقَامَةِ الحَدِّ عَلَى مَنْ يَرْتَدُّ عَنِ الإِسْلَامِ فَيُصِيبُ مَنْ - حديث رقم ٤٩٤٥ - أبو عوانة في مستخرجه - بَابُ بَيَانِ إِقَامَةِ الحَدِّ عَلَى مَنْ يَرْتَدُّ عَنِ الإِسْلَامِ فَيُصِيبُ مَنْ - حديث رقم ٤٩٤٦ - أبو عوانة في مستخرجه - بَابُ بَيَانِ إِقَامَةِ الحَدِّ عَلَى مَنْ يَرْتَدُّ عَنِ الإِسْلَامِ فَيُصِيبُ مَنْ - حديث رقم ٤٩٤٧ - أبو عوانة في مستخرجه - بَابُ بَيَانِ إِقَامَةِ الحَدِّ عَلَى مَنْ يَرْتَدُّ عَنِ الإِسْلَامِ فَيُصِيبُ مَنْ - حديث رقم ٤٩٤٨ - أبو عوانة في مستخرجه - بَابُ بَيَانِ إِقَامَةِ الحَدِّ عَلَى مَنْ يَرْتَدُّ عَنِ الإِسْلَامِ فَيُصِيبُ مَنْ - حديث رقم ٤٩٤٩ - أبو عوانة في مستخرجه - بَابُ بَيَانِ إِقَامَةِ الحَدِّ عَلَى مَنْ يَرْتَدُّ عَنِ الإِسْلَامِ فَيُصِيبُ مَنْ - حديث رقم ٤٩٤٥ - ابن المنذر في الأوسط - جُمَاعُ أَبْوَابِ المَوَاضِعِ الَّتِي تَجُوزُ الصَّلَاةُ عَلَيْهَا وَالمَوَاضِعِ المُنَهَيِّ عَنِ الصَّلَاةِ - حديث رقم ٧٥٤ - طحاوي في شرح معاني الآثار - بَابُ حُكْمِ بَوْلِ مَا يُؤْكَلُ لَحْمُهُ - حديث رقم ٣٩١ - الطحاوي في شرح معاني الآثار - بَابُ سُورِ الهَرِّ - حديث رقم ٣٢٢٢ - طحاوي في شرح معاني الآثار - بَابُ سُورِ الهَرِّ - حديث رقم ٣٢٢٣ - طحاوي في شرح معاني الآثار - بَابُ سُورِ الهَرِّ - حديث رقم ٣٢٢٤ - طحاوي في شرح معاني الآثار - بَابُ حُكْمِ بَوْلِ مَا يُؤْكَلُ لَحْمُهُ - حديث رقم ٤٦٩١ - طحاوي في شرح معاني الآثار - بَابُ حُكْمِ بَوْلِ مَا يُؤْكَلُ لَحْمُهُ - حديث رقم ٤٦٩٢ - طحاوي في شرح معاني الآثار - بَابُ بَيَانِ مُشْكِلِ مَا رُوِيَ عَنْ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ - حديث رقم ١٥٤٦ - طحاوي في مشكل الآثار - بَيَانُ مُشْكِلِ مَا رُوِيَ عَنْ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - حديث رقم ١٥٦٠ - محاملي في الأمالي - مَجْلِسُ آخِرِ إِمْلَاءِ يَوْمِ الأَحَدِ لِخَمْسِ خَلَوْنَ مِنْ شَهْرِ رَبِيعِ الآخرِ - حديث رقم ٤٩٣ و بَابُ ذِكْرِ الأَيَةِ الخَامِسَةِ - حديث رقم ٢٥٧ و بَابُ ذِكْرِ الأَيَةِ الخَامِسَةِ - حديث رقم ٢٥٨ - ابن الأعرابي في معجمه - حَدِيثُ التَّرْفُفِيِّ - حديث رقم ١٩٨٥

بررسی راویان^{۱۶} إِسْمَاعِيلُ بْنُ مَسْعُودٍ

اسماعيل بن مسعود الجحدري = أبو مسعود ثقة

يزيد بن زريع

الحافظ ، المجود ، محدث البصرة ؛ ثقه

حَجَّاجُ الصَّوَّافِ

- ابن الأعرابي في معجمه - حَدِيثُ التَّرْقُفِيِّ - حديث رقم ٢٠٤٣ - طبراني في الأوسط - مَنْ اسْمُهُ أَحْمَدُ - حديث رقم ٥٨٤ - طبراني في الأوسط - مَنْ اسْمُهُ أَحْمَدُ - حديث رقم ١٥٣٤ - الطبراني في الأوسط - مَنْ اسْمُهُ أَحْمَدُ - حديث رقم ١٧٧٧ - طبراني في الأوسط - مَنْ اسْمُهُ أَحْمَدُ - حديث رقم ١٨٠١ - طبراني في الأوسط - مَنْ اسْمُهُ أَحْمَدُ - حديث رقم ١٨٤٢ - أبو نعيم الأصبهاني في حلية الأولياء - هِشَامُ بْنُ حَسَّانَ - حديث رقم ٨٩٠٩ - بيهقي في السنن الكبير - جَمَاعُ أَبْوَابِ الْقِصَاصِ بِالسَّيْفِ - حديث رقم ١٥٠٠٧ - بيهقي في السنن الكبير - جَمَاعُ أَبْوَابِ الْقِصَاصِ بِالسَّيْفِ - حديث رقم ١٥٠٠٨ - بيهقي في السنن الكبير - بَابُ تَرْكِ الْقَوْدِ بِالْقَسَامَةِ - حديث رقم ١٥٣٥٧ - بيهقي في السنن الكبير - بَابُ تَرْكِ الْقَوْدِ بِالْقَسَامَةِ - حديث رقم ١٥٣٥٨ - بيهقي في السنن الكبير - جَمَاعُ أَبْوَابِ مَا لَا يَحِلُّ أَكْلُهُ وَمَا يَجُوزُ لِلْمُضْطَّرِّ مِنَ الْمَيْتَةِ - حديث رقم ١٨٠٦١ - أبو نعيم الأصبهاني في حلية الأولياء - هِشَامُ بْنُ حَسَّانَ - حديث رقم ٨٩٠٩ - بيهقي في السنن الصغير - بَابُ الْقِصَاصِ بِغَيْرِ السَّيْفِ - حديث رقم ٢٣٩٢ - بيهقي في السنن الصغير - بَابُ قُطَاعِ الطَّرِيقِ - حديث رقم ٢٦٧٧ - بيهقي في السنن الصغير - بَابُ قُطَاعِ الطَّرِيقِ - حديث رقم ٢٦٧٨ - بيهقي في السنن الصغير - بَابُ مَا يَحِلُّ مِنَ الْأَنْوِيَّةِ النَّجَسَةِ عِنْدَ الضَّرُورَةِ - حديث رقم ٣١٥١ - كفاية في علم الرواية للخطيب البغدادي - بَابُ ذِكْرِ بَعْضِ أَحَادِيثِ مَنْ بَيَّنَّ مَا اسْتُنْتَبِتَ فِيهِ غَيْرُ الرَّاوي - حديث رقم ١٩٥ - كفاية في علم الرواية للخطيب البغدادي - بَابُ ذِكْرِ بَعْضِ أَحَادِيثِ مَنْ بَيَّنَّ مَا اسْتُنْتَبِتَ فِيهِ غَيْرُ الرَّاوي - حديث رقم ١٩٦

^{١٦} كتب بررسی رجالی:

تهذيب التهذيب نويسنده : العسقلاني، ابن حجر ؛ سير أعلام النبلاء، اثر شمس الدين ابو عبدالله محمد بن احمد بن عثمان ذهبي (متوفى ٧٤٨ق) ؛ صفة الصفوة اثر جمال الدين ابوالفرج بن جوزي، تلخيصي است از كتاب «حلية الأولياء و طبقات الأصفياء» اثر ابونعيم اصفهاني ؛ الاستيعاب في معرفة الأصحاب، تأليف ابو عمر يوسف بن عبدالبرّ نمرى اندلسي معروف به ابن عبدالبرّ (م، ٤٦٣ ق) ؛ أسد الغابة في معرفة الصحابة، تأليف عز الدين ابوالحسن علي بن محمد بن اثير جزري معروف به ابن اثير (م، ٦٣٠ ق) ؛ الإصابة في تمييز الصحابة، تأليف شهاب الدين ابوالفضل احمد بن علي عسقلاني، معروف به ابن حجر (م، ٨٥٢ ق) ؛ لطبقات الكبرى، تأليف ابو عبدالله محمد بن سعد بن منيع بصري معروف به كاتب واقدى (م، ٢٣٠ ق) ؛ الثقات تأليف ابوحاتم محمد بن احمد بن حبان بُسْتِي (م، ٣٥٤ ق) ؛ تاريخ أسماء الثقات ممن نقل عنهم العلم، تأليف عمر بن احمد بن شاهين (م، ٣٨٥ ق) ؛ تذكرة الحفاظ، تأليف شمس الدين ذهبي (م، ٧٤٨ ق) ؛ الكمال في أسماء الرجال تأليف عبدالغنى بن عبدالواحد جماعيلي (م، ٦٠٠ ق) ؛ تهذيب الكمال في أسماء الرجال، تأليف ابوالحجاج يوسف بن عبدالرحمان مِزْي (م، ٧٤٢ ق)

حَجَّاجُ بْنُ أَبِي عُمَانَ الصَّوَّافُ بَصْرِيٌّ، ثِقَّةٌ، مَشْهُورٌ

أَبُو رَجَاءٍ

ابورجاء اسمه سَلْمَانَ مولى أَبِي قَلَابَةَ، ثِقَّة

أَبُو قَلَابَةَ

أَبُو قَلَابَةَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ زَيْدِ الْجَرْمِيِّ الْبَصْرِيِّ، تَابِعِيٌّ، تُوْفِيَ سَنَةَ ١٠٤ هِجْرِيٍّ ق ؛ رَاوِي حَدِيثَ نَبَوِيِّ ثِقَّةٍ، وَفَقِيهِ وَعَالِمِ الْمَخْلَصِ

بررسی سلسله سندی چند روایت که اشخاص راوی با هم متفاوتند^{١٧}

^{١٧} نظر رجال شناسان در مورد راویان به صورت مختصر

- ١- أبو حاتم الرازي؛ أثبت أصحاب أنس الزهري ثم قتادة، واسع الحديث، وذكره في المراسيل
- ٢- أبو حاتم بن حبان البستي؛ كان من علماء الناس بالقرآن والفقہ، ومن حفاظ أهل زمانه
- ٣- أبو زرعة الرازي؛ من أعلم أصحاب الحسن
- ٤- أبو عبد الله الحاكم النيسابوري؛ إمام حافظ ثقة
- ٥- أحمد بن حنبل؛ كان أحفظ أهل البصرة لا يسمع شيئاً إلا حفظه
- ٦- أحمد بن صالح الجيلي؛ ثقة
- ٧- ابن حجر العسقلاني؛ ثقة ثبت
- ٨- الدارقطني؛ ثقة
- ٩- محمد بن إسحاق بن خزيمة؛ أعلم أهل عصره
- ١٠- محمد بن سعد كاتب الواقدي؛ ثقة حجة في الحديث
- ١١- محمد بن سيرين البصري؛ أحفظ الناس
- ١٢- يحيى بن معين؛ ثقة

حديث ١

أَخْبَرَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو بْنِ السَّرْحِ قَالَ : أَخْبَرَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ : أَخْبَرَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ ، وَغَيْرُهُ ، عَنْ حُمَيْدِ الطَّوِيلِ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، أَنَّ نَاسًا مِنْ عُرَيْنَةَ قَدِمُوا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَاجْتَوَوْا الْمَدِينَةَ ، فَبَعَثَهُمُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى ذَوْدِ لَهُ ، فَشَرِبُوا مِنْ أَلْبَانِهَا وَأَبْوَالِهَا ، فَلَمَّا صَحُّوا ، ارْتَدُّوا عَنِ الْإِسْلَامِ ، وَقَتَّلُوا رَاعِي رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُؤْمِنًا ، وَاسْتَأْفَوْا الْإِبِلَ ، فَبَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي آثَارِهِمْ ، فَأَخَذُوا ، فَقَطَّعَ أَيْدِيَهُمْ وَأَرْجُلَهُمْ ، وَسَمَلَ أَعْيُنَهُمْ ، وَصَلَبَهُمْ^{١٨}

بررسی راویان

احمد بن عمرو بن عبد الله بن عمرو بن السرح ؛ كنية : أبو الطاهر ، اسم الشهرة : أحمد بن عمرو القرشي ؛ ثقة

عبد الله بن وهب بن مسلم ؛ كنية : أبو محمد ؛ اسم الشهرة ؛ عبد الله بن وهب القرشي ؛ ملقب ابن وهب ؛ ثقة حافظ

عبد الله بن عمر بن حفص بن عاصم بن عمر بن الخطاب ؛ كنية : أبو عبد الرحمن ، أبو القاسم ؛ اسم الشهرة : عبد الله بن عمر العدوي ؛ صدوق

حميد بن تيرويه ؛ كنية : أبو عبيدة ؛ اسم الشهرة : حميد بن أبي حميد الطويل ؛ ملقب ابن أبي حميد ؛ ثقة

حديث ٢

حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ ، قَالَ : حَدَّثَنَا حَمَادُ بْنُ زَيْدٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَبِي قِلَابَةَ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : قَدِمَ أَنَسٌ مِنْ عُكْلٍ أَوْ عُرَيْنَةَ ، فَاجْتَوَوْا الْمَدِينَةَ فَأَمَرَهُمُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، بِلِقَاحِ ، وَأَنْ يَشْرَبُوا مِنْ أَبْوَالِهَا وَالْأَبَانِهَا فَاَنْطَلَفُوا ، فَلَمَّا صَحُّوا ، قَتَلُوا رَاعِي النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

^{١٨} سنن الصغرى نسائي - كتاب تحريم الدم - حديث شماره ٤٠٠٢

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَاسْتَأْفُوا النَّعَمَ ، فَجَاءَ الْخَبْرُ فِي أَوَّلِ النَّهَارِ ، فَبَعَثَ فِي آثَارِهِمْ ، فَلَمَّا ارْتَفَعَ النَّهَارُ جِيءَ بِهِمْ ، فَأَمَرَ فَقَطَعَ أَيْدِيَهُمْ وَأَرْجُلَهُمْ ، وَسَمِرَتْ أَعْيُنُهُمْ ، وَالْقَوَا فِي الْحَرَّةِ ، يَسْتَسْفُونَ فَلَا يُسْفُونَ . قَالَ أَبُو قَلَابَةَ : فَهَؤُلَاءِ سَرَقُوا وَقَتَلُوا ، وَكَفَرُوا بَعْدَ إِيْمَانِهِمْ ، وَحَارَبُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ^{١٩}

بررسی راویان

سليمان بن حرب بن بجيل ؛ كنية : أبو أيوب ؛ اسم الشهرة سليمان بن حرب الواشحي ؛ ثقة إمام حافظ

حماد بن زيد بن درهم ؛ كنية : أبو إسماعيل ؛ اسم الشهرة حماد بن زيد الأزدي ؛ ملقب الأزرق ؛ ثقة ثبت فقيه إمام كبير مشهور

أيوب بن كيسان ؛ كنية : أبو عثمان ، أبو بكر ؛ اسم الشهرة أيوب السخنياني ؛ ملقب ابن أبي تميمية ؛ ثقة ثبتت حجة

عبد الله بن زيد بن عمرو بن ناتل بن مالك بن عبيد ؛ كنية : أبو كلابة ، أبو قلابة ؛ اسم الشهرة عبد الله بن زيد الجرمي ؛ ثقة

حديث ٣

حَدَّثَنَا أَبُو جَعْفَرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ ، وَأَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ ، وَاللَّفْظُ لِأَبِي بَكْرٍ ، قَالَ : حَدَّثَنَا ابْنُ عُثَيْبَةَ ، عَنْ حَجَّاجِ بْنِ أَبِي عُثْمَانَ ، حَدَّثَنِي أَبُو رَجَاءٍ ، مَوْلَى أَبِي قَلَابَةَ ، عَنْ أَبِي قَلَابَةَ ، حَدَّثَنِي أَنَسٌ ، أَنَّ نَفْرًا مِنْ عُكْلِ ثَمَانِيَّةٍ ، قَدِمُوا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَبَايَعُوهُ عَلَى الْإِسْلَامِ ، فَاسْتَوْخَمُوا الْأَرْضَ ، وَسَقَمَتْ أَجْسَامُهُمْ ، فَشَكَّوْا ذَلِكَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : أَلَا تَخْرُجُونَ مَعَ رَاعِيْنَا فِي إِبِلِهِ ، فَتُصِيبُونَ مِنْ أَبْوَالِهَا وَالْبَانِيَا ، فَقَالُوا : بَلَى ، فَخَرَجُوا ، فَسَرَبُوا مِنْ أَبْوَالِهَا وَالْبَانِيَا ، فَصَحُّوا ، فَقَتَلُوا الرَّاعِيَّ وَطَرَدُوا الْإِبِلَ ، فَبَلَغَ ذَلِكَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَبَعَثَ فِي آثَارِهِمْ ، فَأَدْرَكُوا ، فَجِيءَ بِهِمْ ، فَأَمَرَ بِهِمْ فَقَطَعَتْ أَيْدِيَهُمْ وَأَرْجُلَهُمْ ، وَسَمِرَ أَعْيُنُهُمْ ، ثُمَّ نَبَذُوا فِي الشَّمْسِ حَتَّى مَاتُوا^{٢٠}

^{١٩} بخاري - باب أحوال الإبل، والدواب، والغنم ومرابضها - حديث شماره ٢٣٠

^{٢٠} مسلم - باب حُكْمِ الْمُحَارِبِينَ وَالْمُرْتَدِينَ - حديث رقم ٣٢٦٥

بررسی راویان

محمد بن الصباح ؛ كنية : أبو جعفر ؛ اسم الشهرة محمد بن الصباح الدولابي ؛ لقب
الدولابي ؛ ثقة حافظ

عبد الله بن محمد بن إبراهيم بن عثمان بن خواستي ؛ كنية : أبو بكر ؛ اسم الشهرة ابن أبي
شيبه العبسي ؛ لقب ابن أبي شيبه ؛ ثقة حافظ صاحب تصانيف

إسماعيل بن إبراهيم بن مقسم ؛ كنية : أبو بشر ؛ اسم الشهرة إسماعيل بن علي الأسدي ؛
لقب ابن علي ؛ ثقة حجة حافظ

حجاج بن ميسرة ؛ كنية : أبو عثمان, أبو الصلت ؛ اسم الشهرة الحجاج بن أبي عثمان
الصواف ؛ لقب ابن أبي عثمان ؛ ثقة حافظ

سلمان ؛ كنية : أبو رجاء ؛ اسم الشهرة سلمان الجرمي ؛ ثقة

عبد الله بن زيد بن عمرو بن ناثل بن مالك بن عبيد ؛ كنية : أبو كلابه ، أبو قلابه ؛ اسم الشهرة
عبد الله بن زيد الجرمي ؛ ثقة

حديث ٤

حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الزَّعْفَرَانِيُّ قَالَ : حَدَّثَنَا عَفَّانُ قَالَ : حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ قَالَ : أَخْبَرَنَا
حُمَيْدٌ ، وَثَابِتٌ ، وَقَنَادَةُ ، عَنْ أَنَسٍ ، أَنَّ نَاسًا مِنْ عَرَبِيَّةٍ قَدِمُوا الْمَدِينَةَ فَاجْتَوَوْهَا فَبَعَثَهُمْ رَسُولُ
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي إِبِلِ الصَّدَقَةِ وَقَالَ : اشْرَبُوا مِنْ أَلْبَانِهَا وَأَبْوَالِهَا^{٢١}

بررسی راویان

حسن بن محمد بن الصباح ؛ كنية : أبو علي ؛ اسم الشهرة الحسن بن محمد الزعفراني ؛ ثقة

^{٢١} وفي الباب عن ابن عباسٍ وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ تَرْمِذِي - باب ما جاء في شرب أبوال الإبل - حديث

عفان بن مسلم بن عبد الله ؛ كنية : أبو عثمان ؛ اسم الشهرة عفان بن مسلم الباهلي ؛ ثقة ثبت
حماد بن سلمة بن دينار ؛ كنية : أبو سلمة ؛ اسم الشهرة حماد بن سلمة البصري ؛ ابن أبي
صخرة ؛ ثقة عابد

حميد بن تيرويه ؛ كنية : أبو عبيدة ؛ اسم الشهرة حميد بن أبي حميد الطويل ؛ ملقب ابن
أبي حميد ؛ ثقة

ثابت بن أسلم ؛ كنية : أبو محمد ؛ اسم الشهرة ثابت بن أسلم البناني ؛ ثقة

قتادة بن دعامة بن قنادة بن عزيز بن عمرو بن ربيعة ؛ كنية : أبو الخطاب ؛ اسم الشهرة قنادة
بن دعامة السدوسي ؛ ثقة ثبت مشهور

حديث ٥

بررسی در منابع معتبر تشیع:

مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ وَ حُمَيْدُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ إِبْنِ سَمَاعَةَ عَنْ
غَيْرِ وَاحِدٍ مِنْ أَصْحَابِهِ جَمِيعاً عَنْ أَبَانَ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ
قَالَ: قَدِمَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ قَوْمٌ مِنْ بَنِي ضَبَّةٍ مَرْضَى فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ
أَقِيمُوا عِنْدِي فَإِذَا بَرَأْتُمْ بَعَثْتُكُمْ فِي سَرِيَّةٍ فَقَالُوا أَخْرَجْنَا مِنَ الْمَدِينَةِ فَبَعَثَ بِهِمْ إِلَى إِبِلِ الصَّدَقَةِ
يَشْرَبُونَ مِنْ أَبْوَالِهَا وَ يَأْكُلُونَ مِنْ أَلْبَانِهَا فَلَمَّا بَرَّعُوا وَ اسْتَدُّوا قَتَلُوا ثَلَاثَةً مِمَّنْ كَانُوا فِي الْإِبِلِ
فَبَلَغَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ فَبَعَثَ إِلَيْهِمْ عَلِيّاً عَلَيْهِ السَّلَامُ فَهُمْ فِي وَادٍ قَدْ تَحَيَّرُوا لَيْسَ
يَقْدِرُونَ أَنْ يَخْرُجُوا مِنْهُ قَرِيباً مِنْ أَرْضِ أَلْيَمِنَ فَأَسْرَهُمْ وَ جَاءَ بِهِمْ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَ آلِهِ فَنَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ عَلَيْهِ «إِنَّمَا جَزَاءُ الَّذِينَ يُحَارِبُونَ اللَّهَ وَ رَسُولَهُ وَ يَسْعَوْنَ فِي
الْأَرْضِ فَسَاداً أَنْ يُقَتَّلُوا أَوْ يُصَلَّبُوا أَوْ تُقَطَّعَ أَيْدِيهِمْ وَ أَرْجُلُهُمْ مِنْ خِلَافٍ أَوْ يُنْفَوْا مِنَ الْأَرْضِ»
فَأَخْتَارَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ الْقَطْعَ فَقَطَّعَ أَيْدِيَهُمْ وَ أَرْجُلَهُمْ مِنْ خِلَافٍ ٢٢ ٢٣

٢٢ «الكافي جلد ٧ صفحه ٢٤٥ شماره حديث : ١١٧٨٧٠»

٢٣ منابع معتبر حديث شيعه ؛ كه اين حديث يا احاديثي مشابهه و هم مفهوم آن كه در درجه صحت هستند آورده اند:

تفصيل وسائل الشيعة إلى تحصيل مسائل الشريعة جلد ٢٨ صفحه ٣١٠ ش حديث : ١٩٥٠٢٣ - الوافي جلد ١٥
صفحه ٤٤٣ ش حديث : ١٣٥١٢٩ - تهذيب الأحكام جلد ١٠ صفحه ١٣٤ ش حديث : ٩٧٢٤٢ - بحار الأنوار

ترجمه:

چند تن بیمار از قبیله بنی ضبه به محضر رسول خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَارَد شَدَدُوا.
رسول خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَارَد شَدَدُوا: نزد من بمانید، هنگامی که سلامتی خود را
باز یافتید، شما را به پیکاری خواهم فرستاد.
آنان گفتند: به ما اجازه دهید که در خارج از مدینه باشیم تا از هوای بهتری بهرمانند شویم.
رسول خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَارَد شَدَدُوا: به مرتع شتران زکات فرستاد تا از ادرار شتران
نوشیده و از شیر آنها بیاشامند و سلامتی خود را باز یابند.
هنگامی که از بیماری شفا یافتند، سه نفر از چوپانان را کشتند و با شترها فرار کردند.
رسول خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَارَد شَدَدُوا: حضرت علی علیه السلام را در پی
آنان فرستاد.

آنان، در منطقه‌ای نزدیک به سرزمین یمن سرگردان شده، نمی‌توانستند از آن خارج شوند.
حضرت علی علیه السلام آن‌ها را دستگیر نمود و به محضر رسول خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَارَد شَدَدُوا
آورد. در این هنگام این آیه نازل شد: «آنان که با خدا و رسولش به جنگ و ستیز برخیزند و
در زمین، فتنه برمی‌انگیزانند، سزایشان این است که کشته شوند یا به دار کشیده شوند و یا
دست و پایشان در جهت مخالف یکدیگر بریده شود و یا از آن سرزمین، رانده شوند».
پس رسول خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَارَد شَدَدُوا: اله بریدن دست و پا را برگزید و دست و پای آنان را در
جهت مخالف قطع کرد.

بررسی روایان بر اساس منابع علم حدیث و رجال شیعه^{۲۴}

الجامعة لدرر أخبار الأئمة الأطهار عليهم السلام جلد ۷۶ صفحه ۱۹۷ ش حدیث: ۲۷۰۶۹۶ - مستدرک الوسائل و
مستنبط المسائل جلد ۱۸ صفحه ۱۵۵ ش حدیث: ۲۲۰۱۶۸ - بحار الأنوار جلد ۶۲ صفحه ۱۸۲ ش حدیث: ۵

^{۲۴} منابع معتبر بررسی رجالی و مورد وثوق اهل تشیع:

رجال کشی (م حدود ۳۴۰): محمد بن عمر بن عبدالعزیز معروف به کشی دارای کتاب رجالی مهمی بوده که برای
نخستین بار درباره رجال شیعه تدوین یافت و به نام معرفة الرجال یا معرفة الناقلين عن الأئمة الصادقين معروف
است.

محمد بن یعقوب الكليني لقب : الأعور- الكليني كنيه : أبو جعفر وفات : سنة تسع و عشرين و ثلاثمائة- سنة ثمان و عشرين و ثلاثمائة مذهب : إمامي اعتبار : ثقة جليل صاحب كتاب معتبر الكافي

محمد بن يحيى لقب : العطار- القمي- قمي كنيه : أبو جعفر مذهب : إمامي اعتبار : ثقة جليل

أحمد بن محمد لقب : الأشعري- القمي- قمي كنيه : أبو جعفر طبقه : الجواد عليه السلام- الرضا عليه السلام- الهادي عليه السلام- لقي الجواد عليه السلام- لقي الرضا عليه السلام- لقي العسكري عليه السلام مذهب : إمامي اعتبار : ثقة جليل

علي بن الحكم لقب : الضرير- الكوفي- النخعي- كوفي كنيه : أبو الحسن طبقه : الجواد عليه السلام- الرضا عليه السلام مذهب : إمامي اعتبار : ثقة جليل

رجال نجاشي (م ٤٥٠): نام كامل اين كتاب فهرس اسماء مصنفی الشيعه است كه از آن با عنوان فهرست يا رجال نجاشي نيز ياد می شود. ابوالعباس احمد بن علی بن احمد بن عباس نجاشي اسدی كوفی مولف كتاب از بزرگان و نام‌آوران حديث و رجال شيعه است.

رجال شيخ طوسي (م ٤٦٠): اين كتاب و نيز فهرست شيخ - چنانكه از مقدمه كتاب پيدااست - بنا به درخواست الشيخ الفاضل فراهم شده است.

فهرست شيخ منتجب الدين (م حدودا ٦٠٠): نام كامل اين كتاب فهرست اسماء علماء الشيعه و مصنفيهام اثر منتجب الدين علی بن عبيدالله رازی است.

معالم العلماء ابن شهر آشوب (م ٥٨٨): نام كامل اين كتاب، معالم العلماء في فهرست كتب الشيعه و اسماء المصنفين، است. محمد بن علی بن شهر آشوب مازندرانی در سال ٤٨٩ تولد و در سال ٥٨٨ در سن ٩٩ سالگی وفات يافت.

مجمع الرجال، قهپائی (م ٩٩٣): نام كامل اين كتاب مجمع الرجال الحاوی لذكر المترجمين في الاصول الخمسه الرجاليه اثر عنايت الله علی قهپائی است

جامع الرواة اردبیلی (م ١١٠١): جامع الرواة و ازاعة الاشتباهات عن الطرق و الاسناد اثر محمد بن علی اردبیلی غروی (از جمله آثار قابل تحسين رجالی) است كه در سده يازدهم به رشته تحرير درآمد.

معجم رجال الحديث، آيت الله سيدابوالقاسم خويي (معاصر): نام كامل اين كتاب، معجم رجال الحديث و تفصيل طبقات الرواة است. كتاب معجم رجال الحديث را آخرين و كامل ترين منبع رجال شيعه می توان برشمرد.

<https://hadith.inoor.ir/fa/hadith/117870/Translate>

أبان بن عثمان لقب : الأحمر- البجلي- البجلي مولاهم- الكوفي- كوفي كنيه : أبو عبد الله
طبقه : الصادق عليه السلام- الكاظم عليه السلام مذهب : إمامي و ما قيل في فساد مذهبه
باطل اعتبار : ثقة جليل اعتبار : من أصحاب الإجماع

أبي صالح لقب : كوفي كنيه : أبو صالح طبقه : الصادق عليه السلام مذهب: إمامي على
الظاهر اعتبار : ثقة

أبي عبد الله ع معصوم : جعفر بن محمد الصادق عليه السلام اعتبار : معصوم

در سندی دیگر حمید بن زیاد و حسن بن محمد بن سماعه آمده كه آن ها نیز ثقة اند:

حمید بن زیاد لقب : كوفي- هوار الدهقان كنيه : أبو القاسم وفات : ۳۱۰، سنة عشر و
ثلاثمائة مذهب : واقفي اعتبار : ثقة

الحسن بن محمد بن سماعة لقب : الحضرمي- الصيرفي- الكندي- الكوفي كنيه : أبو علي- أبو
محمد طبقه : الكاظم عليه السلام وفات : ۲۶۳، سنة ثلاث و ستين و مائتين مذهب : واقفي
معاند في الوقف اعتبار : ثقة

بررسی علمی شیر شتر

مقدمه

شیر شتر سرشار از ویتامین C و پروتئین های محافظتی مانند لاکتوفرین، لاکتوپراکسیداز، ایمونوگلوبولین ها و لیزوزیم است.

شیر شتر فاقد β -لاکتوگلوبولین است و به عنوان گزینه ای برای افرادی که بیماری غیر تحمل لاکتوز دارند و با خوردن شیر سیستم گوارش آن ها اذیت می شود، بسیار مفید است.

شیر شتر از نظر داروسازی آنتی اکسیدانی، ضد باکتری، ضد ویروسی، ضد قارچ، ضد هپاتیت، ضد آرتريت، درمان پاراتوبرکلوزیس، جلوگیری از پیری، جلوگیری از پیری، درمانی برای بیماری های خود ایمنی و ترکیب در مواد آرایشی فوق العاده است.

انسولین موجود در شیر شتر در بهبود کنترل قند خون طولانی مدت در بیمار دیابتی ایمن و مؤثر است.

شیر شتر علائم اوتیسم را در کودکان کاهش می دهد.

لاکتوفرین توانایی مهار تکثیر سلول های سرطانی را دارد.

شیر شتر سرشار از منیزیم و روی است بنابراین می تواند به عنوان ضد سرفه عمل کند، بنابراین، این بررسی به ترکیب شیر شتر و جنبه معجزه آسا و دارویی آن در معالجه برخی بیماری ها می پردازد.

طبق آمارهای فائو در مورد تعداد شترها آمده است که، که ۱۵ میلیون از آن ها در آفریقا و ۱۴ میلیون نفر در آسیا، ۷ میلیون در اروپا و ۳ میلیون در آمریکا هستند، از این جمعیت، ۱۹ میلیون جمعیت شتر با نژاد و سلامت عالی در سراسر جهان وجود دارد.

شتر یک حیوان است که می تواند برای تولیدات چند منظوره با تولیدات بالا مورد استفاده قرار گیرد.

در عصری که بیابان ها و گرم شدن کره زمین در حال افزایش و کمبود مواد غذایی و آب است، شتر توانایی مقابله با این مشکلات را دارد.

با وجود این، شتر در این شرایط می تواند منبع خارق العاده شیر باشد.

در فرهنگ های مختلف در کنار فواید آن به عنوان غذا ، شیر شتر به دلیل توانایی درمانی که به اجزای آن به ویژه ویتامین C نسبت می دهند ، از دیرباز به عنوان دارو استفاده می شود^{۲۵}.

اهمیت شیر شتر در درمان برخی بیماری ها مانند: مالاریا ، یرقان ، اختلال دستگاه گوارش و سرفه قوی (ذات الریه) و سل بررسی و تأیید شده است^{۲۶}.

این می تواند به دلیل بسیاری از مؤلفه های مهم غذایی و دارویی آن باشد ؛ به عنوان مثال ، وجود انسولین در شیر شتر می تواند به عنوان عامل ضد هیپوگلیسمی تنظیم کننده عملکرد سلول های B باشد^{۲۷}.

ترکیب و خواص شیر شتر

شیر شتر دارای بوی معمولی ، رنگ سفید مات و طعم شور است ، ترکیب شیمیایی شیر توسط برخی محققان مورد مطالعه قرار گرفته است؛ شیر شتر مرکب از آب ۹۰٪ و جامد کل ۱۰٪ است.

شیر سازی

شیوه شیر سازی مانند گاو است ، که در کتاب التلبینه به خوبی شرح داده ایم.

هورمون نئورو هیپوفیز در بدن شتر سبب افزایش آب شیر می شود.

Yagil R (2017) Cosmeceuticals: Camel and Other Milk - Natural Skin Maintenance. Recen Advances in Drug Delivery Technology 30

۲۵

Yadav AK, Kumar R, Priyadarshini L, Singh J (2015) Composition and medicinal properties of camel milk: A Review. Asian Journal of Dairy and Food Research 34: 83-91

۲۶

Ilse KR, Hanwant SR (2004) The camel in Rajasthan: Agrobiodiversity under threat. Annals of Arid Zone 43: 401-412

Shabo Y, Yagil R (2005) Etiology of autism and camel milk as therapy. International Journal on Disability and Human Development 4: 67-70

۲۷

يکي ديگر از هورمون هاي نئوروهيپوفيز که اهميت زيادي دارد اکسي توسين مي باشد، اين هورمون در سير ترشح شير نقش بسزايي دارد.

در صورت لمس نوک پستان قبل از شير دوشي روي نئوروهيپوفيز گذاشته و هر دو هورمون وارد خون مي شود.

نتيجه ي عمل اين دو هورمون رقيق سازي شير و تسهيل عمل دوشيدن است.

پروتئين : بين ۲% تا ۵

کازئين : ۲%

نيتروژن : ۳%

متيونين، والين، فنيل ۳%

آرژنين - آلانين، آرژنين - لوسين ۷%

آلانين ۰۵%

لايزين ۶ / ۶%

لوسين ۴ / ۲%

ايزولوسين ۴ / ۲۳%

هيستيدين ۵ / ۱%

گلوتامين ۴ / ۷%

گلايسين ۳%

آسپارژين ۷%

آمونيا ۷%

تيروسين ۶%

والين ۵%

ترئونین ۷%

سرین ۹ / ۵%

پرولین ۳%

فنیل آلانین ۷%

متیونین ۵%

در شیر شتر whey proteins (پروتئین خالص درمانی آب پنیر) می باشد و میانگین ضخامت قطر میسل کازئین دو برابر شیر گاو است.

β لاکتالبومین به شیر گاو شباهت دارد اما - α ۱% می باشد .

شیر شتر مقاومت حرارتی بالا گزارش شده است.

PH شیر شتر ۵۵ / ۶ تا ۶۵ / ۶ می باشد.

لاکتوز : بین ۲/۹ % تا ۵/۸ %

لیپید : چربی شیر شتر بین ۱/۱ % تا ۵ %

با بررسی غشاء چربی بدست آمده گلبول های نسبت به شیر حیوانات دیگر بسیار کوچک بوده است.

سرعت تشکیل سر شیر در این شیر ، به علت نا کافی بودن آگلوتنین بسیار آهسته است.

فاکتور ویژه چربی شیر شتر ، درصد کمتر اسیدهای چرب کوتاه با زنجیر C^۴ تا C^{۱۲} می باشد ، تراکم اسیدهای چرب بلند زنجیر مثل اسیدپالمیتیک و استئاریک نسبتاً بالاست ، در نتیجه باعث نرم تر بودن و بالاتر بودن نقطه کریستالیزه شدن نسبت به شیر گاو می باشد.

ترکیبات چربی شیر شتر:

Butyric acid 2.1

Caproic acid 0.9

Caprylic acid 0.6

Capric acid 1.4

Lauric acid 4.6

Myristic acid 7.3

Palmitic acid 29.3

Stearic acid 11.1

Oleic acid 38.9

Linoleic acid 3.8

مواد معدني :

کمترین درصد خاکستر در شیر تولیدی شتر دهیدراته دیده می شود، شیر شتر در کلراید غنی می باشد.

همچنین شیر حاصله از شتر دهیدراته میزان چربی، پروتئین و لاکتوز آن کاهش و میزان سدیم و کلراید آن افزایش یافته که دلیل شوری شیر است.

فسفات کلسیم و منیزیم در شیر شتر دهیدراته کاهش می یابد.

ویتامین ها :

میزان ویتامین شیر شتر با شیر گاو متفاوت می باشد، و با ویتامین های گروه B و C غنی می باشد.

با پیشروی دوره شیر دهی مقدار این ویتامین افزایش یافته، این مقدار ویتامین، سه تا پنج برابر شیر گاو است.

ماک (کلاستروم):

Specific gravity (C°۱۵,۵)	% Range	% Average
Fat	۰,۴ – ۰,۱	۱,۰۷۹
Protein	۱۹,۵۲–۱۵,۷۹	۰,۱۵
Lactose	۵,۱۳–۳,۹۸	۱۷,۷۸
Ash	۲,۸۰–۱,۴۴	۲,۶۰
(Acidity (percent (lactic acid)		۰,۳۸

ماک دارای آنتی بادی های بسیاری بوده که جهت مصرف شترهایی که تازه به دنیا می آیند، بسیار مفید می باشد ، دارویی بسیار عالی برای پیشگیری از بسیاری از بیماری ها است.

تاثیر شیر خام شتر بر موش های دیابتی

محققین این گزارش ارائه شده^{۲۸} ، ۴۰ موش دیابتی را به ۵ گروه هشت تایی تقسیم بندی کرده، که یکی از گروه ها به عنوان شاهد معرفی شد.

طی ۴ هفته پژوهش؛ گروه ۱ که تنها از شیر خام شتر تغذیه می شدند، کاهش چشمگیری در قند خون آنها مشاهده شد.

گروه ۲ که با شیر شتر پاستوریزه تغذیه می شدند، قند خون به میزان ناچیزی کاهش یافت. گروه ۳ که به شیر خام آنها لاکتوفرین اضافه شده بود، کمی کمتر یا بیشتر از گروه ۱ قند خون کاهش یافت.

در نهایت گروه ۴ که با شیر گوسفند تغذیه می شدند، نه تنها هیچ واکنش موثری رخ نداد؛ بلکه دو تا از موش ها در اثر توسعه یافتن دیابت از بین رفتند و ۶ موش باقی مانده، گلوکز آن ها بالاتر رفت.

همچنین بالا بودن ویتامین آنتی اکسیدان بوده، در نتیجه عمل آنها رادیکال های آزاد از بین رفته؛ و نیز باعث واکنش بهتر گیرنده های انسولین با انسولین می شود.

همچنین ایمونوگلوبین شیر شتر تنها دارای یک زنجیره سنگین در زنجیر اصلی بوده، و نیز فاقد قسمت های اضافی می باشد، آنتی بادی های موجود در این شیر به جایگاه فعال آنزیم ها نفوذ می کند، این عمل ایمونوگلوبین در شیر، واکنش بهتری نسبت به سایر پروتئین های شبیه به انسولین دارد.

شیر شتر حاوی مقدار زیادی آهن و کلسیم است، میزان انسولین، پروتئین اسیدی آب پنیر، پروتئین به رسمیت شناختن پپتیدوگلیکون، آلبومین B-لاکتوز، میسل کازئین، آب پنیر و امگا ۷ در مقایسه با شیر دانه ها بیشتر است، پروتئین به رسمیت شناختن پپتیدوگلیکون از طریق کنترل متابولیزم می تواند به عنوان فعالیت ضد سرطان در برابر سرطان ها مخصوصا سرطان پستان باشد^{۲۹}.

چربی شیر یکی از اجزای مهم شیر است که ارزش غذایی شیرها را تعیین می کند.

شیر شتر نسبت به شیر گوسفند و گاو چربی کمتری دارد.

همچنین، اسیدهای چرب موجود در شیر بیشتر از اسیدهای چرب اشباع نشده با زنجیره بلند (C14-C18) از زنجیرهای کوتاه (C4-C14) تشکیل شده اند، این می تواند برای سلامتی بدن بسیار مفید باشد.

Kiselev SL, Kustikova OS, Korobko EV, Prokhortchouk EB,
Kabishev AA, et al. (1998) Molecular cloning and characterization of the mouse
tag7 gene encoding a novel cytokine. J Biol Chem 273: 18633-18639

علاوه بر این ، چربی شیر شتر کاملاً با کوچکترین قطر گلوبول در حدود ۲,۹۹ میکرومتر که یک بافت صاف را به شیر منتقل می کند کاملاً همگن شده است.

مقدار معدنی شیر شتر را در دو مرحله شیردهی مشاهده کرد.

بدیهی است که میزان مواد معدنی در مراحل بعدی افزایش یافته است. شیر شتر به دلیل داشتن ویتامین C حاوی مقادیر معقولی از آن آهن و کلسیم و اسید زیاد است و pH را کاهش می دهد.^{۳۰}

تأثیر دارویی

فعالیت ضد میکروبی و سیستم ایمنی بدن

شیر شتر حاوی مولکولهای مختلف پروتئین ایمنی است که می تواند با میکروبهای مختلف مبارزه کرده و به عنوان محافظ عمل کند.^{۳۱}

سیستم ایمنی شیر شتر دارای IgM ، IgG ، IgA و حتی IgD است که در ایجاد تقویت سیستم دفاعی بدن بسیار موثر است.^{۳۲}

زیر کلاس IgG2 و IgG3 (طبیعی شیر شترها) فقط از دو زنجیره سنگین تشکیل شده است ، زنجیرهای سبک (VL) وجود ندارند، یک دامنه V واحد (VHH) وجود دارد، VHH شیر شتر دارای یک حلقه طولانی تعیین کننده منطقه (CDR3) است ، که جبران

Soliman GZ (2005) Comparison of chemical and mineral content of milk from human, cow, buffalo, camel and goat in Egypt. Egyptian Journal of Hospital Medical 21: 116-130 ^{۳۰}

el Agamy EI, Ruppanner R, Ismail A, Champagne CP, Assaf R (1992) Antibacterial and antiviral activity of camel milk protective proteins. J Dairy Res 59: 169-175 ^{۳۱}

Abu-Lehiya I (1997) Composition of camel milk. Milchwissenschaft 42: 368-371 ^{۳۲}

غیاب آنتی بادی های معمولی VL به ندرت یک فعالیت خنثی کننده کامل را در برابر آنتی ژن های آنزیمی نشان می دهد^{۳۳}.

دامنه های VHH شیر شتر در مقایسه با قطعات آنتی بادی انسانی در مهار کننده های آنزیم بسیار قوی تر هستند ، بنابراین پتانسیل خنثی سازی آنزیمی ویروسی را فراهم می کنند^{۳۴}. ایمونوگلوبولین های موجود در شیر می توانند با برخی از باکتری ها مانند سل مبارزه کنند. علاوه بر این ، می تواند بدن را از عفونت های باکتریایی و ویروسی محافظت کند.

شیر شتر همچنین حاوی لاکتوفرین است و فعالیت آن از ۹۵ تا ۲۵۰ میلی لیتر در لیتر (بیشتر از سایر شیرها) است که می تواند رشد میکروب های عفونی را مهار کند و در سیستم ایمنی بدن بسیار عالی تاثیرگذار باشد^{۳۵}.

علاوه بر این ، ارائه لاکتوپراکسیداز با فعالیت از ۰,۰۱ ۰,۰۱۳ ۰,۰۲۳ ۰,۰۲۳ ۰,۰۲۳ U / ml می تواند به عنوان ضد میکروبی و ضد ویروسی به ویژه در باکتریهای گرم منفی نقش داشته باشد^{۳۶}.

برخی محققان دریافته اند که شیر شتر تأثیر مفیدی بر سل و به ویژه افراد مبتلا به مقاومت در برابر انواع دارو دارد^{۳۷}.

Hamers R (1998) XII - IMMUNOLOGY OF CAMELS AND LLAMAS A2 - ^{۳۳}
Pastoret, Paul-Pierre. In: GRIEBEL P, BAZIN H, GOVAERTS A, Handbook of
.Vertebrate Immunology. San Diego: Academic Press

Riechmann L, Muyldermans S (1999) Single domain antibodies: comparison ^{۳۴}
.of camel VH and camelised human VH domains. J Immunol Methods 231: 25-38

Morin DE, Rowan LL, Hurley WL (1995) Comparative study of proteins, ^{۳۵}
peroxidase activity and N-acetyl-β-D-glucosaminidase activity in llama milk. Small
.Ruminant Research 17: 255-261

Ueda T, Sakamaki K, Kuroki T, Yano I, Nagata S (1997) ^{۳۶}
Molecular cloning and characterization of the chromosomal gene for human
.lactoperoxidase. Eur J Biochem 243: 32-41

Alwan A, Tarhuni A (2000) The effect of camel milk on Mycobacterium ^{۳۷}
tuberculosis in man. 2nd International Camelid Conference: Agroecconomics of
Gorakh M, Sena D, Jain V, --Camelid Farming, Almaty, Kazakhstan, 8-12

در مطالعه ای پیرامون شیر شتر، نتایج نشان داد که شیر شتر فعالیت ضد میکروبی (*E. coli* O157: H7 و *Listeria monocytogenes*) را علیه پاتوژن های منتقله از مواد غذایی انجام می دهد، علاوه بر این ، فعالیت ضد میکروبی شیر شتر در بسیاری از مطالعات ثابت شده است.^{۳۸}

شیر شتر در درمان دیابت

شیر شتر را می توان با کمبود چربی و کلسترول ، گنجاندن ویتامین ها و مواد معدنی و منبع مهم انسولین تشخیص داد، بررسی شده است که شیر شتر می تواند برای درمان دیابت و کنترل آن در کنار رعایت تدابیر علمی بسیار مفید باشد.^{۳۹}

Sahani M (2000) Therapeutic utility of camel milk as nutritional supplement against multiple drug resistant patients. Proc 2nd International Camelid Conference of Agro .economics of Camelid Farming, Almaty, 99

Ayyash M (2016) 0498 Investigating the antimicrobial activity of pasteurized and raw camel milk against foodborne pathogens: *Listeria monocytogenes* and *E. coli* O157:H7. Journal of Animal Science 94: 239-239 ^{۳۸}

Abdel-Hamid M, Goda HA, De Gobba C, Jenssen H, Osman A (2016) Antibacterial activity of papain hydrolysed camel whey and its fractions. .International Dairy Journal 61: 91-98

Abusheliabi A, AL-Rumaithi HO, Olaimat AN, Al-Nabulsi AA, Osaili T, et al. (2017) Inhibitory effect of camel milk on *Cronobacter sakazakii*. Journal of Food .Safety

Jrad Z, El Hatmi H, Adt I, Khorchani T, Degraeve P, et al. (2015) Antimicrobial activity of camel milk casein and its hydrolysates. Acta Alimentaria 44: .609-616

Mirmirani P, Ejtahed HS, Angoorani P, Eslami F, Azizi F (2017) Camel Milk Has Beneficial Effects on Diabetes Mellitus: A Systematic Review. Int J .Endocrinol Metab 15: 42150 ^{۳۹}

Khalesi M, Salami M, Moslehishad M, Winterburn J, MOOSAVI Movahedi AA (2017) Biomolecular content of camel milk: A traditional superfood towards .future healthcare industry. Trends in Food Science & Technology 62: 49-58

سطح انسولین در شیر شتر حدود ۵۲ میکرومول در میلی لیتر بود که در مقایسه با سایر گاوها بسیار بیشتر است ، اما با توجه به مراحل شیردهی می تواند متفاوت باشد.

در سال ۲۰۰۵ ، گروهی از محققان در مرکز تحقیقات مراقبت دیابت Bikaner در هند در مورد بررسی تاثیر شیر شتر در کنترل دیابت نوع ۲ ، آنها دریافتند که مصرف شیر باعث کاهش معنی دار دوز انسولین مورد نیاز برای کنترل قند خون و قند خون می شود. گزارش شده است که از شیر شتر می توان برای درمان دیابت نوع ۲ استفاده کرد ، زیرا حاوی مقدار قابل توجهی انسولین است^{۴۰}.

بنابراین ، شیر شتر را می توان به عنوان مکمل درمان انسولین برای درمان دیابت نوع ۲ به منظور کاهش دوز انسولین به ویژه هنگامی که در کنترل دیابت طولانی مدت ایمن و مؤثر است استفاده کرد^{۴۱}.

در مطالعه ای پیرامون خواص ضد دیابتی شیر آمیخته و در آزمایش حیوانات ، مشخص شد که پس از سه هفته از مصرف شیر شتر توسط سگهای دیابتی ناشی از آلوکسان ، سطح قند خون $6,22 \pm 0/5$ میلی مول در لیتر کاهش یافت^{۴۲}.

خواص ضد دیابتی شیر شتر بر روی موشهای صحرایی دیابتی شده ناشی از استرپتوزوتوسین مورد بررسی قرار گرفت، در مطالعه ای پیرامون شیوع دیابت در جمعیت مصرف کننده شیر شتر ، بیان شده است که مصرف شیر شتر و سبک زندگی می تواند تأثیر قابل توجهی در کنترل شیوع دیابت داشته باشد ، در هر جمعیت مشخص شد که

Breitling L (2002) Insulin and anti-diabetes activity of camel milk. Journal of Camel Practice and Research 9: 43-45^{۴۰}

Agrawal R, Jain S, Shah S, Chopra A, Agarwal V (2011) Effect of camel milk on glyceimic control and insulin requirement in patients with type 1 diabetes: 2-years randomized controlled trial. Eur J Clin Nutr 65: 1048-1052^{۴۱}

Agrawal R, Beniwal R, Sharma S, Kochar D, Tuteja F, et al. (2005) Effect of raw camel milk in type 1 diabetic patients: 1-year randomised study. Journal of camel practice and research 12: 27-35

Sboui A, Khorchani T, Djegham M, Agrebi A, Elhatmi H, et al. (2010) Anti-diabetic effect of camel milk in alloxan-induced diabetic dogs: a dose-response experiment. J Anim Physiol Anim Nutr (Berl) 94: 540-546^{۴۲}

تأثیر خوردن روزانه شیر شتر برای بیماران مبتلا به دیابت نوع ۲ در تنظیم سطح انسولین در بیماران به دلیل افزایش نسبت انسولین سرم ، پروفایل لیپیدها و فشار خون و پشت به دلیل اختلاف و تنوع کار می کند، در ترکیب شیر از اسیدهای چرب ، پروتئین (کازئین) ، محتوای دست به شکل گرانولهای پس از هضم آنزیم معده بوسون پیپسین و مولکولهای انسولین که با ارتباط او با گیرنده باعث کنترل قند خون می شود^{۴۳}.

در یک مطالعه طولانی مدت در مورد پتانسیل و ایمنی شیر شتر در درمان انسولین درمانی در بیماران مبتلا به دیابت نوع ۱ انجام شد، مطالعه با دو گروه مختلف حیوانات در یک موازی بالینی تصادفی انجام شد، گروه اول شیر شتر و مراقبت های معمول از جمله رژیم غذایی ، ورزش و انسولین و گروه دوم انسولین و مراقبت معمول دریافت کردند ، نتایج نشان داد که قند خون در گروه اول و هموگلوبین و انسولین نیز کاهش یافته است.

حتی در برخی از شرکت کنندگان نیاز به دوز انسولین به صفر رسیده است، اما انسولین پلاسما و آنتی بادی های انسولین در هر دو گروه تغییرات چشمگیری نداشته اند، این می تواند نشان دهد که شیر شتر می تواند در کنترل قند خون در طولانی مدت و کاهش نیاز به دوز انسولین در بیماران مبتلا به دیابت نوع یک ایمن و کارآمد باشد؛ یک درمان معمولی از دیابت نوجوان با درمان نوشیدن شیر شتر مقایسه شد، نتایج نشان داد که نوشیدن شیر شتر کاهش معنی داری در قند خون و سطح Hb دارد، همچنین میزان انسولین دریافتی نیز کاهش یافته است^{۴۴}.

Agrawal RP, Budania S, Sharma P, Gupta R, Kochar DK, et al. (2007) Zero prevalence of diabetes in camel milk consuming Raica community of north-west Rajasthan, India. *Diabetes Res Clin Pract* 76: 290-296^{۴۳}

Ejtahed HS, Niasari Naslaji A, Mirmiran P, Zraif Yeganeh M, Hedayati M, et al. (2015) Effect of Camel Milk on Blood Sugar and Lipid Profile of Patients with Type 2 Diabetes: A Pilot Clinical Trial. *Int J Endocrinol Metab* 13: 21160

Khan AA, Alzohairy MA, Mohieldein AH (2013) Antidiabetic effects of camel milk in streptozotocin-induced diabetic rats. *American Journal of Biochemistry and Molecular Biology* 3: 151-158^{۴۴}

Agarwal R, Swami S, Beniwal R, Kochar D, Sahani M, et al. (2003) Effect of camel milk on glycemic control, risk factors and diabetes quality of life in type-1

انسولین شیر شتر دارای صفات ویژه ای است که نسبت به منابع دیگر به راحتی در گردش خون جذب می شود، انسولین از شیر شتر کپسول شده با لیپید است که باعث می شود از دستگاه گوارش عبور کرده و به جریان خون جذب شود ، حضور برخی عناصر دیگر در شیر شتر خصوصیات ضد دیابتی را به آن نشان می دهد^{۴۵}.

شیر شتر و ضد سرطان

مطالعات نشان داده اند که شیر شتر برای مبارزه و ریشه کن کردن سلول های سرطانی (HepG2-MCF7) بسیار قوی عمل می کند ، زیرا شیر شتر حاوی مقادیر زیادی لاکتوفیرین ، ایمونوگلوبولین ها و گلیکوپروتئین های اتصال دهنده به آهن است.

این اجزاء به عنوان ضد توموری عمل می کنند و از طریق افزایش سنتز RNA و مهار پروتئین کینازها و تمایز آنها اتفاق می افتد، همچنین گزارش شده است که شیر شتر حاوی لاکتوپراکسیداز است که دارای فعالیت ضد توموری است، پروتئین پپتیدوگلیکون در شیر شتر یافت شده است، که می تواند از متاستاز سلول های سرطانی مخصوصا پستان مبارزه کند^{۴۶}.

تأثیر هیدرولیز آنزیمی و هضم کننده کازئین از شیر شتر و بتاکازئین بر آنتی اکسیدانهای آنها و صفات بازدارنده آنزیم تبدیل آنژیوتانسین، باعث کنترل سلول های سرطانی است ، نتایج تحقیقات نشان داد که وقتی شیر شتر هیدرولیز می شود ، پپتیدهای تولید شده می توانند به عنوان آنتی اکسیدان های طبیعی و مهارکننده های آنزیم تبدیل آنژیوتانسین نقش داشته باشند^{۴۷}.

---

diabetes: A randomized prospective controlled study. Journal of Camel Practice and Research 10: 45-50

Malik A, Al-Senaity A, Skrzypczak-Jankun E, Jankun J (2012) A study of the anti-diabetic agents of camel milk. Int J Mol Med 30: 585-592

Kustikova OS, Kiselev SL, Borodulina OR, Senin VM, Afanas'eva AV, et al. (1996) [Cloning of the tag7 gene expressed in metastatic mouse tumors]. Genetika 32: 621-628

Salami M, Moosavi-Movahedi AA, Moosavi-Movahedi F, Ehsani MR, Yousefi R, et al. (2011) Biological activity of camel milk casein following enzymatic digestion. J Dairy Res 78: 471-478

در یک آزمایش طراحی شده بر روی حیوانات ، تأثیر مصرف شیر شتر بر کنترل و ایجاد ضعف در تکثیر سلولهای سرطانی کبدی سرطان (HepG2) و پستان انسان (MCF7) مشاهده شد ، نتیجه مطالعه نشان داد که شیر شتر از طریق فعال شدن mRNA کاسپاز-۳ به طور قابل توجهی از تکثیر سلولهای سرطانی جلوگیری می کند^{۴۸} .

شیر شتر می تواند بدن را از ۵۰ درصد با ۵ میلی گرم در میلی لیتر در برابر تکثیر سلول های سرطانی محافظت کند و فعالیت مهاری آسیب DNA آنتی اکسیدانی را اعمال می کند^{۴۹} .

اخیراً برخی از محققان اظهار داشتند که شیر شتر می تواند تومور و سلولهای بدخیم تعدادی از سرطانها مانند سرطان سلولهای کبدی ، سرطان روده بزرگ ، سلولهای گلیومای انسانی ، سلولهای سرطانی ریه و سلولهای لوسمی را مهار کند، خواص ضد سرطان را در شیر شتر می تواند به دلایل مختلفی باشد، در مرحله اول ، آنتی بادی های شیر شتر بسیار فعال و قادر به اتصال به سلول های توموری بوده و با ننگه داشتن سلول های سالم در معرض آسیب نمی بینند، ثانیاً داشتن فعالیت آنتی اکسیدانی و ضد میکروبی قوی توسط شیر شتر ، باعث می شود تا التهاب کبد و عملکرد سالم کبد کاهش یابد، علاوه بر این ، شیر شتر ثابت کرد که فعالیت ترومبولیتیک دارد که مانع از انعقاد و تشکیل فیبرین می شود و در نتیجه سلول های تومور متاستاتیک مانع از رشد و گسترش می شود^{۵۰} .

Korashy HM, Maayah ZH, Abd-Allah AR, El-Kadi AO, Alhaider AA (2012)^{۴۸}
Camel milk triggers apoptotic signaling pathways in human hepatoma HepG2 and breast cancer MCF7 cell lines through transcriptional mechanism. J Biomed Biotechnol 2012: 1-9

Habib HM, Ibrahim WH, Schneider-Stock R, Hassan HM (2013)^{۴۹}
lactoferrin reduces the proliferation of colorectal cancer cells and exerts antioxidant and DNA damage inhibitory activities. Food Chem 141: 148-152

Gader AGMA, Alhaider AA (2016)^{۵۰}
The unique medicinal properties of camel products: A review of the scientific evidence. Journal of Taibah University Medical Sciences 11: 98-103

Levy A, Steiner L, Yagil R (2013)
Camel milk: disease control and dietary laws. Journal of Health Science 1: 48-53

شیر شتر و فعالیت ضد التهابی

شیر شتر همچنین می تواند به عنوان یک اثر ضد التهابی در برابر تعدادی از بیماری های عفونی استفاده شود، علاوه بر این ، حاوی ویتامین هایی مانند C ، A ، B2 و مقادیر بالای ویتامین C و سرشار از روی و منیزیم است، آنها می توانند برای کاهش اثرات استرس سمی و اکسیداتیو برخی عوامل بسیار ضروری باشند^۱.

بویره منیزیم که به متابولیسم ویتامین ها کمک می کند ، بیوسنتز گلوکوتایون مهم است که از آسیب سلولی توسط عوامل سمی محافظت می کند و دفاع آنتی اکسیدانی ها را تقویت می کند^۲.

شیر شتر را می توان به عنوان داروی ضد اسهال استفاده کرد، بسیاری از محققان تأثیر شیر شتر را در درمان اسهال مطالعه کرده اند، که مشخص شد که شیر شتر دارای (لاکتوپراکسیداز ، پپتیدوگلیکان ، لاکتوفرین و لیزوزیم) است و این پروتئین ها با آنتی بادی های ضد اسهال روتاویروس کار می کنند^۳.

همچنین مشخص شد که شیر شتر حاوی موادی است که در از بین بردن ویروس هپاتیت C فعالیت می کند، از آنجا که شیر شتر حاوی کازئین (آلفا - لاکتو آلبومین) است که HIV را

Jilo K, Tegegne D (2016) Chemical Composition and Medicinal Values of Camel Milk. International Journal of Research Studies in Biosciences 4: 13-25

Al-Wabel NA, Hassan A, Abbas H, Muosa H (2012) Antiulcerogenic effect of camel milk against ethanol induced gastric ulcers in rats. WebmedCentral .Veterinary Medicine 3: WMC002804^۱

Markiewicz-Górka I, Zawadzki M, Januszewska L, Hombek-Urban K, Pawlas K^۲ (2011) Influence of selenium and/or magnesium on alleviation alcohol induced oxidative stress in rats, normalization function of liver and changes in serum lipid parameters. Hum Exp Toxicol 30: 1811-1827

Yagil R (2013) Camel milk and its unique anti-diarrheal properties. Isr Med Assoc J 15: 35-36^۳

پیوند می دهد و روند آپوپتوز این سلول را از هرگونه تأثیر بر سلول های انسانی متوقف می کند^{۴۴}.

محتوای بالای ویتامین C به طور بالقوه به بهبود عملکرد کبد کمک می کند^{۴۵}؛ آنتی بادی های موجود در شیر شتر کنترل کننده خاص و انتخابی برای سیستم های ویروس است، و مصرف شیر شترمقاومت جدی بدن را در برابر ویروس های خطرناک نشان دهد^{۴۶}.

آنتی بادی های شیر شتر از انسان بسیار کمتر هستند که تقریباً یک دهم اندازه آنتی بادی های انسانی دارند، این باعث می شود سادگی و قرابت بیشتر آنتی بادی های شتر را قادر به نفوذ در عمق بافت و رسیدن به آنتی ژن های هدفمند کند، همچنین بیان شده است که پپتیدهای فعال زیستی شیر شتر ممکن است فعالیت ضد میکروبی، ضد اکسیداتیو، ضد فشار خون، ضد التهاب و سیستم ایمنی داشته باشند، از طرف دیگر، اخیراً یک مطالعه حاکی است که شیر شتر لاکتوفرین از ورود ویروس به داخل سلول جلوگیری می کند، فعالیت ضد ویروسی لاکتوفرین شتر بسیار قدرتمند است که حتی می تواند *Schistosoma Mansoni* را مهار کند^{۴۷}.

Almahdy O, El-Fakharany EM, El-Dabaa E, Ng TB, Redwan EM (2011)^{۴۴}
Examination of the activity of camel milk casein against hepatitis C virus (Genotype-4a) and its apoptotic potential in hepatoma and HeLa cell lines. *Hepat Mon* 2011; 724-730

Gul W, Farooq N, Anees D, Khan U, Rehan F (2015) Camel Milk: A Boon to^{۴۵}
Mankind. *International Journal of Research Studies in Biosciences* 11: 23-29

Martin F, Volpari C, Steinkuhler C, Dimasi N, Brunetti M, et al. (1997)^{۴۶}
Affinity selection of a camelized V (H) domain antibody inhibitor of hepatitis C virus NS3 protease. *Protein Eng* 10: 607-614

Köhler-Rollefson I, Mundy P, Mathias E (2001) A field manual of camel^{۴۷}
diseases: traditional and modern health care for the dromedary, ITDG publishing.
.London-UK

Muyldermans S, Cambillau C, Wyns L (2001) Recognition of antigens by
single-domain antibody fragments: the superfluous luxury of paired domains.
.Trends Biochem Sci 26: 230-235

شیر شتر و اوتیسم

اوتیسم نقص عملکردهای عصبی در طول عمر است که با خوشبختی ارتباط و تعامل اجتماعی همراه است، مشخص شده است که شیر شتر با کاهش میزان استرس اکسیداتیو می تواند به عنوان درمانی برای بیماران مبتلا به اوتیسم مورد استفاده قرار گیرد، به دلیل داشتن تعداد زیادی آنتی اکسیدان به شکل ویتامین ها از جمله A، C و E و سایر مواد معدنی مانند منیزیم و روی است، علاوه بر این، این مواد معدنی، تولید گلوکوتاتیون را تحریک می کنند، حاوی آنتی بادی هایی برابر با اندازه آنتی بادی های ایمنی در انسان است، که به نوبه خود در تلاش است تا رفتارهای اوتیستیک را توسعه دهد، گزارش شده است که استرس اکسیداتیو در برخی از بیماریهای عصبی نقش اساسی دارد، مثلاً اوتیسم، اخیراً شیر شتر تأثیر درمانی بر اوتیسم را نشان داده است، در مطالعه ای برای یافتن ارتباط احتمالی بین مصرف شیر شتر و کاهش استرس اکسیداتیو با رفتار اوتیسم در کودکان، این مطالعه نشان داد که پس از دو هفته مصرف شیر شتر، سطح گلوکوتاتیون، سوپراکسید دیسموتاز و میلوپراکسیداز در پلاسما به طور معنی داری مشاهده شد، افزایش یافت؛ این مطالعه پیشنهاد می کند که مصرف شیر شتر برای کاهش استرس اکسیداتیو از طریق تغییر غلظت آنزیم های آنتی اکسیدانی غیر آنزیمی مولکول های آنتی اکسیدان غیر آنزیمی، می تواند از اهمیت قابل توجهی برخوردار باشد، از این رو علائم اوتیسم را در کودکان کاهش می دهد؛ همچنین، محتوای کمتر B-کازئین، عدم وجود B-لاکتوگلوبولین و وجود پروتئین محافظ، شیر شتر را برای حفظ سیستم ایمنی و رشد مغز مناسب می کند؛ گفته شده است که اوتیسم از جمله بیماری هایی است که با موفقیت با شیر شتر بهبود یافته است.^{۵۸}

Mati A, Senoussi-Ghezali C, Ahmed Zennia SS, Almi-Sebbane D, El-Hatmi H, et al. (2016) Dromedary camel milk proteins, a source of peptides having biological activities - A review. *International Dairy Journal* 73: 25-37

Redwan ERM, Tabll A (2007) Camel lactoferrin markedly inhibits hepatitis C virus genotype 4 infection of human peripheral blood leukocytes. *J Immunoassay .Immunochem* 28: 267-277

Nguyen CT, Fairclough DL, Noll RB (2016) Problem-solving skills training for mothers of children recently diagnosed with autism spectrum disorder: A pilot feasibility study. *Autism* 20: 55-64^{۵۸}

شیر شتر و درمان بیماریهای پوستی

تأثیر مصرف شیر شتر بر روی پوست باعث خوش حالی محققان شده است، وجود ویتامین C موجود در شیر فعالیتهای محافظتی آنتی اکسیدانی در برابر مشکلات پوست دارد.

ویتامین C همچنین برای تولید پروتئین کلاژن ضروری است زیرا به رشد سلول ها و رگ های خونی کمک می کند و در نتیجه باعث استحکام پوست می شود، ویتامین C همچنین از پوست در برابر رادیکالهای آزاد محافظت می کند که باعث ایجاد برخی از مشکلات پوستی مانند چین و چروک و خشکی می شود.

علاوه بر این ، گزارش شده است که به دنبال مصرف شیر شتر ، پروتئین هضم می شود و پپتیدهای فعال زیستی تولید می شوند، این پپتید به عنوان آنتی اکسیدان های طبیعی و مهار کننده های ACE عمل می کند ، در یک مطالعه کیهانی در مورد شیر شتر ، نتیجه گرفته شده است که شیر حاوی مواد دوستدار پوست و ضد پیری است که باعث می شود بافت پوست احساس راحتی کند ، به همین دلیل پیامبر اکرم (ص) شیر شتر را برای درمان بیماری پوست توصیه فرمود.

شیر شتر و بیماریهای کولون^{۵۹}

Al-Ayadhi LY, Elamin NE (2013) Camel milk as a potential therapy as an antioxidant in autism spectrum disorder (ASD). Evid Based Complement Alternat .Med 2013: 602834

Sharma C, Singh C (2014) Therapeutic value of camel milk - a review. Adv J .Pharm Life Sci Res 2: 7-13

Kumar D, Verma AK, Chatli MK, Singh R, Kumar P, et al. (2016) Camel milk: alternative milk for human consumption and its health benefits. Nutrition & .Food Science 46: 217-227

Wernery U (2006) Camel milk, the white gold of the desert. Journal of .Camel Practice and Research 13: 15-26

Shabo Y, Barzel R, Yagil R (2008) Etiology of Crohn's disease and camel milk treatment. Journal of Camel Practice and Research 15: 55-59

۵۹

به آن سندرم کرون ، نوعی سندرم التهابی گفته می شود که می تواند بر هر مکانی از مقعد تأثیر بگذارد.

این امر باعث علائم مختلفی از جمله کاهش وزن ، درد معده ، استفراغ یا اسهال می شود. همچنین می تواند برخی از مشکلات بهداشتی دیگر مانند التهاب چشم ، خستگی و عدم تمرکز ، بثورات پوستی و آرتريت مفاصل را ایجاد کند.

این بیماری بیشتر توسط عوامل محیطی ، سیستم ایمنی و میکروبها ایجاد می شود.

به خصوص ، عامل میکروبی توسط مایکوباکتریوم آویوم- زیرگونه ها ، پاراتوبرکلوزیس در شیر گاو کنترل نشده با گرما کنترل می شود.

از شیر شتر برای معالجه بیماری های کرون استفاده شده و پیشنهاد شده است؛ بیان شده است از آنجا که این باکتری از خانواده سل است و از شیر شتر برای درمان این باکتری می توان استفاده کرد.

بدیهی است شیر شتر با داشتن پروتئین پپتیدوگلیکون برای بهبود بیماری التهابی بهره گرفته می شود، مطالعه انجام شده در مورد تأثیر شیر شتر بر روی بیماران مبتلا به سل چندگانه با مقاومت در برابر داروی سل نتیجه گرفت که شیر شتر می تواند به عنوان یک مکمل غذایی کمکی در بیماران دارای مقاومت در برابر داروهای چندگانه عمل کند.

به طور خلاصه ، شیر شتر در آیات قرآن کریم و حدیث پیامبر اکرم (صلی الله علیه وآله وسلم) به عنوان اعجاز ذکر شده است و شیر آن برای معالجه بیماری ها توصیه شده است.

شیر شتر با سایر پستانداران متفاوت است، شیر شتر سرشار از ویتامین C و پروتئین های محافظتی مانند لاکتوفرین ، لاکتوپراکسیداز ، ایمونوگلوبولین ها و لیزوزیم است.

شیر شتر فاقد لاکتوگلوبولین است و به عنوان گزینه ای برای افراد با عدم توان تحمل لاکتوز شیر استفاده می شود، بنابراین ، شیر شتر از نظر داروهای آنتی اکسیدانی ، ضد باکتریایی ، ضد ویروسی ، ضد قارچ ، ضد هپاتیت ، ضد آرتريت ، درمان پاراتوبرکلوزیس ، جلوگیری از پیری ، جلوگیری از سرطان، درمان دیابت ، درمانی برای بیماری های خود ایمنی و توصیه در ساخت مواد آرایشی فوق العاده است.

بررسی علمی ادرار شتر^{۶۰}

ادرار به عنوان داروی نوشیدنی برای مشکلات بهداشتی مختلف مورد استفاده قرار گرفته است.

بررسی فقهی نوشیدن ادرار شتر

۱- فقهای تشیع:

نوشیدن ادرار شتر برای درمان بیماری جازز است و هیچ اشکالی ندارد^{۶۱}.

۲- فقهای اهل سنت:

---

^{۶۰} Sangwan RS, Agarwal K, Luthra R, Thakur RS, Neelam SS (1993)

Biotransformation of arteannuic acid into arteannuin-B and artemisinin

.in *Artemisia annua*. *Phyto Chemistry* 34: 1301-1302

Saxena VK, Shahai A, Samaiya G (1984) Studies on antimicrobial efficacy

:of essential oils of the leaves of *Anaphalis contorta*. *Indian Perfumer* 28

.۱۷۸-۱۷۷

Tsankova ET, Trendafilova AB, Kujumgiev AI, Galabov AS, Robeva PR

Xanthanolides of *Xanthium italicum* Moretti and their biological (۱۹۹۴)

.activity. *Z Naturforsch C* 49: 154-155

Brooks GF, Butel JS, Ornston LN (1995) *Medical microbiology*. AIANGE

.medical book Appleton and LANGE 20: 137

^{۶۱} وسائل الشیعة ج ۲ ص ۱۰۱۲ - الموسوعة الفقهية ج ۱ ص ۱۷۹ - جواهر الکلام ج ۳۶ ص ۲۹۱ - مهذب الاحکام ج ۱، ص ۲۹۴ - توضیح المسائل آیه الله سیستانی احکام خوردنیها و آشامیدنیها مسأله ۲۶۴۴ - <https://makarem.ir/main.aspx?typeinfo=21&lid=0&catid=44736&mid=255397> آیه الله

مکارم شیرازی) - (آیه الله وحید خراسانییاب خوردنیها و آشامیدنیها سوال ۸۳۲
توضیح المسائل آیه الله وحید خراسانی مسأله
(<https://portal.anhar.ir/node/11662#gsc.tab=0>) - <http://wahidkhorasani.com>/فارسی/مسائل-شرعی/محتوا/۲۱۸ مسائل-شرعی/۵۷۵ احکام-
خوردنیها-و-آشامیدنیها) - علی بن احمد عاملی جبعی الروضة البهية ج ۷ ص ۳۲۴

در نوشیدن آن اختلاف است ، اما غالب علماء بر این باورند ؛ با تجویز پزشک مسلمان برای درمان جایز است^{۶۲}.

در ضرورت برای درمان جایز است ؛ اگر جایگزینی پیدا نشود^{۶۳}.

نوشیدن ادرار شتر برای درمان جایز است و احادیث در مورد آن صحیح هستند^{۶۴}.

کسانی که درباره حدیث صحیح تداوی با ادرار شتر دچار شک شده اند و نظر به خلاف آن داده اند بهتر است از نظر خود برگردند؛ زیرا هیچ کس از علمای سلف بر این احادیث شک نکرده و تداوی به ادرار شتر مشروع است^{۶۵}.

---

^{۶۲} الشيخ أحمد شريف النعسان رقم الفتوى : ۲۷۱۹ - هل صحيح أن بول الإبل طاهر يجوز شربه؟

الحمد لله رب العالمين، وأفضل الصلاة وأتم التسليم على سيدنا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين، أما بعد:

فقد اختلف الفقهاء في بول الإبل هل هو طاهر أم نجس؟

فذهب المالكية والحنابلة إلى أن بول الإبل طاهر، وذلك لحديث العرنين الذي أخرجه الإمام البخاري في صحيحه عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: (قَدِمَ أَنَسٌ مِنْ عُكْلٍ أَوْ عَرِينَةَ فَاجْتَوَوْا الْمَدِينَةَ، فَأَمَرَ هُمُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِلِقَاحٍ، وَأَنْ يَشْرَبُوا مِنْ أَبْوَالِهَا وَأَلْبَانِهَا).

وذهب الحنفية والشافعية إلى أن بول الإبل نجس نجاسة خفيفة عند الحنفية وغليلة عند الشافعية، وقالوا عن حديث العرنين أنه كان للتداوي، فلا يجوز شربه عندهم إلا للتداوي إذا تعيّن من قبل طبيب مسلم.

وبناء على ذلك: فيجوز شرب بول الإبل عند المالكية والحنابلة وبعض الحنفية، ولا يجوز شربه عند الشافعية والحنفية إلا إذا تعيّن دواءٌ لداءٍ بقرارٍ طبيبٍ مسلم. هذا، والله تعالى أعلم.

http://www.naasan.net/index.php?page=YWR2aXNvcnk=&op=ZGlzcGxheV9hZHZpc29yeV9=kZXRhaWxzX3U=&advisory_id=MjcxOQ==&lan=YXI

<http://www.fatawa.com/view/9520>

^{۶۳} موسوعه الفتاوى

<https://www.islamweb.net/ar/fatwa/12472>

^{۶۴}

<https://www.alfawzan.af.org.sa/ar/node/14495>

^{۶۵} شيخ صالح فوزان

مرکز بیان الاسلام تحت اشراف استاد دکتر محمد داود

<http://www.bayanelislam.net/Suspicion.aspx?id=03-02-0036>

استفاده و بهره‌درمانی از ادرار شتر بر اساس احادیث صحیح‌جائز است^{۶۶}.

درمان با ادرار شتر جایز است^{۶۷}.

بررسی استفاده از ادرار شتر از منظر علم نوین

ادرار شتر به عنوان یک ماده ضد میکروبی موثر و بدون عوارض جانبی برای انسان شناخته شده، مقاوم بودن در برابر عواملی مانند درجه حرارت بالا و اثر بخشی آنتی بیوتیکی و ضد قارچ بودن آن در آزمایش شرایط آزمایشگاهی به مدت ۶ هفته در دمای ۱۰۰ درجه سانتی‌گراد، ادرار شتر روی قارچ *Fusarium* و *Aspergillus niger* و *oxysporum* و مخمرهای کاندیدا آلیکنس با فعالیت موثر مهارکننده و قارچ کش‌ار نتایج تحقیقات بوده است.

در کتب معتبر طب سنتی از ادرار شتر برای درمان موهای زائد؛ عفونت لثه و دندان؛ آسیب‌های پوستی؛ گزش‌مار؛ دل‌درد؛ تومورها؛ سرماخوردگی؛ اسهال و حالت تهوع؛ دیابت؛ زردی؛ زخم و عفونتهای چشم، پوست، کبد و درمان در برابر سرطان و آسم و عفونت‌های دستگاه تنفسی بیان شده است.

در تحقیقات بالینی ثابت شده است که ادرار شتر به عنوان یک ضد میکروب بسیار موثر است و مهم‌تر از همه فاقد عوارض جانبی برای انسان است.

کسانی که مشکل قارچ و هلیوباکتر معده داشتند و دارای مشکلات هضم بودند بعد از دو ماه دوره درمان با ادرار شتر بهبود یافتند^{۶۸}.

---

^{۶۶} المشرف العام/ الشيخ علوي بن عبدالقادر السقاف ؛ در شرح حدیث: أن ناساً من عُرينة قَدِموا على رسولِ الله صَلَّى اللهُ عليه وسلَّمَ المدينة فقال: لو خرجتم إلى دودٍ لنا فشربتم من ألبانها ففعلوا وارتدوا عن الإسلام فقتلوا راعي رسولِ الله صَلَّى اللهُ عليه وسلَّمَ واستاقوا ذودَه فبعث رسولُ الله صَلَّى اللهُ عليه وسلَّمَ في طلبهم ففقطع أيديهم وأرجلهم وسملَ أعينهم وتركهم في الحرّة حتى ماتوا

الراوي : أنس بن مالك | المحدث : ابن الأثير | المصدر : شرح مسند الشافعي الصفحة أو الرقم: ۳۸۹/۵ | خلاصة حكم المحدث : صحيح
<https://www.dorar.net/hadith/sharh/123920>

^{۶۷} الحاوی الکبیر فی مذهب الامام الشافعی و هوشرح مختصر المزنی امام الماوردی؛ ناشر دار الکتب العلمیة

سنة النشر: ۱۴۱۴ - ۱۹۹۴، ج ۱۵ ص ۱۶۹

ادرار شتر هیچ اثر سمیت سلولی ندارد و در برابر سلول های تک هسته ای ، و فعالیت ایمنی قوی توسط القای IFN- γ و مهار سیتوکین های IL-4 Th2 ، IL-6 و IL-10 ، کلیه ، کبد و بافت معده آلوده به اشرشیاکلی در موشها بدون عوارض هیستوپاتولوژیک پس از درمان با آن ، بهبود یافتند^{۶۹}

فعالیت ضد میکروبی ادرار شتر در ، میکروارگانیزم ها برابر بیماری زا - سایپرز^{۷۰} از جمله قارچ *Fusarium oxysporum* ، *A. flavus* ، *Aspergillus niger*

---

^{۶۸} العوادى الف ، الجدى الف (۱۹۹۹) اثر مهاری ادرار شتر رشد برخی قارچها و مخمرهای بیماری زا ، J Union Arab Biol 8 : ۳۳۵-۳۴۳

ال الیانی (۱۹۹۹) برخی از فهرستها در مورد معجزات علمی در اثر مزیکین نبوی ادرار و شیر شتر بر روی بافت شناسی ساختار موش های کلیوی. *J biolo Arab* ، دانشگاه قاهره ۱۸ .

آل کاباری AM ، المضروعی س ، الجندی الف (۱۹۸۸) ادرار شتر به عنوان یک ماده ضد سرطان را ممکن است. دانشمندان خلیج فارس ، خلیج فارس ، دانش رزون ، آگریک بویل ، ۶ : ۵۵-۶۳

محمد (1998 AM) مطالعه ای در مورد ترکیب شیمیایی و برخی از آنها کاربردهای پزشکی ادرار شتر ، دانشگاه الجزیره ، پایان نامه.

^{۶۹} آل یوسف ن. ، گافار ا ، آل اوتیبی ب ، الجماز اول ، الحسین ک ، اجزای ادرار شتر ضد سرطان را نشان می دهد خواص *in vitro* . مجله مردم شناسی ۱۴۳ : ۸۱۹-۸۲۵ . *Aboussekhra A (2012)*

برخی از فهرستهای مربوط به معجزات علمی در نبوت اثر مزیکین ادرار و شیر شتر بر ساختار بافت شناسی موش های کبد *J Biolo Arab* ، خلیفه (1999 SA) دانشگاه قاهره ۱۸

مطالعات بافت شناسی در مورد اثر ادرار و شیر شتر بر روی معده موشهای آلبینیو. سعودی J EL-Elyani RAA ، *(2006 Khalifa SAM)* بیولو علمی

^{۷۰} microorganisms. Madigan MT, Martinko JM, Parkev J (1997) Brock Biology of .Prentic Hall Inc 8: 421-422

on Some Al-Judaibi A (1999) Studies on the Antifungal Activity of Camel's Urine King Abdulaziz .Pathogenic Fungi Showing the Scientific Miracles in Sunnah .University, KSA, thesis

Alternative and Alhaidar A, Abdel Gader AM, Mousa SA (2011) The Journal of Citation: Al-Awadi A and Al-Judaibi A (2014) .Complementary Medicine 17: 803-808 Effects of Heating and Storage

aphanidermatum ، Pythium ،Aschocayta sp. ،Rhizoctonia solani ، Sclerotinia sclerotiorum ، کاندیدا آلیکنس؛ و باکتریهای استافیلوکوکوس اورئوس ، استریپتوکوک ها ، E. coli ، سودوموناس ، آئروژینوزا و کلبسیلا پنومونیه؛ نتایج این مطالعات فعالیت ضد میکروبی بالایی را در برابر میکروارگانسیم های آزمایش شده ثابت کرده است ، حتی اگر با تغییر آنیون ها و کاتیون ها همراه باشد^{۷۱} .

فعالیت ضد میکروبی ادرار شتر به دلیل عواملی مانند غلظت نمک ، قلیایی ، ترکیبات فعال زیستی طبیعی از گیاهانی که شتر می خورند ، باکتریهای ساکن و مواد ضد میکروبی در ادرار دفع می شوند ، ادرار شتر به دلیل زیاد قلیایی است ، غلظت پروتئین پتاسیم ، منیزیم و آلومین ، و غلظت کم اسید اوریک ، سدیم و کراتین ، ادرار شتر دارویی قوی در برابر ویروس و میکروب ها و قارچ و باکتری های بیماری زا است^{۷۲} .

---

on the Antifungal Activity of Camel Urine. Clin Microbiol 3: 179. doi : ۲۳۲۷/۱۰,۴۱۷۲ : ۵۰۷۳,۱۰۰۰۱۷۹

Volume ISSN:2327-5073 CMO, an open access journal Clin Microbiol Page 5 of 6
3 • Issue 6 • 1000179

AL-Judaibi A (2000 ،AL-awadi A .^{۷۱} عوامل ضد میکروبی در ادرار شتر (B⁹) و ویروس های میکروبیول ۸: ۲۶۵-۲۸۱.

الجیدی الف (۲۰۱۰) تأثیر ادرار و شیر مخلوط شتر بر وزن خشک و برخی از فعالیتهای متابولیک قارچهای آزمایش شده، روند حیوان ۳ تحقیقات ثروت Conf، در خاورمیانه و شمال آفریقا: ۴۱۴ - ۴۲۰.

الجیدی الف (۲۰۱۰) تأثیر ادرار شتر تحت درمان شیمیایی بر رشد ، و جذب گلوکز برخی از قارچهای بیماری زا. مجله زیست شناسی سعودی علم ۱۷: ۱۷۷-۱۸۶.

آل عبدالله الا (۲۰۱۰) اثر مهاری ادرار شتر بر مایکوتوکسین ها و رشد قارچ ها، مجله تحقیقات کشاورزی آفریقا ۵: ۱۳۳۷-۱۳۳۱.

الزهرانی س (۲۰۰۲) مطالعه در مورد تأثیر ادرار شتر ماده (باکره) و بارور شده) در قارچ Aspergillus niger. Arab Gulf J Sci Res 20 : ۱۱۵-۱۲۲.

(Al-Bashan MM (2011) ارزیابی آزمایشگاهی فعالیت ضد میکروبی ، و خصوصیات بیوشیمیایی ادرار شتر در برابر برخی از انسانها میکروب های بیماری زا. مجله تحقیقات علمی خاورمیانه ۷: ۹۴۷-۹۵۸

Williams A (2004 ،Okpe GC ،Kamalu TN^{۷۲} مطالب معدنی مایعات خارج سلولی در شتر و گاو در منطقه شمال شرقی ساحل نیجریه مجله دامپزشکی نیجریه ۲۴: ۱۳-۲۰.

در تحقیقات علمی بر ادرار شتر کنترل‌کنندگی سلولی را در برابر سلولهای مختلف سرطان ، اما نه همه سلولها نشان داد ، و این تنها اثر حاشیه ای بر سلولهای اپیتلیال غیر توموری و فیبروبلاست غیر توموری و سلولهای اپیتلیال و فیبروبلاست غیر طبیعی دارد؛ جالب است بدانید ، ۲۱۶ میلی گرم در میلی لیتر CU لیوفیلیزه باعث مهار تکثیر سلولی شده و بیش از ۸۰ درصد آپوپتوز را در سلولهای سرطانی مختلف از جمله سرطان پستان و مدولوبلاستوما ایجاد می کند.

آپوپتوز در این سلولها از طریق مسیر ذاتی از طریق کاهش Bcl-2 القا شد.

علاوه بر این ، CU پروتئین های زنده مانده از سرطان ، بقایای کاتنین و سیکلین D1 را تنظیم کرده و سطح مهار کننده کیناز وابسته به سیکلین P21 را افزایش می دهد. علاوه بر این ، CU هیچ اثر سمیت سلولی در برابر سلولهای تک هسته ای خون محیطی ندارد و از طریق القای IFN- γ و مهار سیتوکین های IL-4 ، Th2 ، IL-6 و IL-10 فعالیت سلولی ایمنی قوی دارد.

CU خاصیت و کارآمدی ضد سرطان و تعدیل کننده سیستم ایمنی را در شرایط آزمایشگاهی در خود به اثبات رسانده دارد^{۷۳}.

در تحقیقات دیگری فعالیت بیولوژیکی متابولیت های CU ، فعالیت آنتی اکسیدانی در شرایط *in vitro* CU با استفاده از واکنش های رادیکال آزاد SOR و H₂O₂ ، FRAP برآورد شده است ، فعالیت آنتی اکسیدانی بالاتر CU در دوزهای ۱۰۰ میکروگرم گزارش شده است، CU با دوز ۱۰۰ میکروگرم به ترتیب فعالیت مهار رادیکال آزاد در برابر رادیکالهای آزاد SOR و H₂O₂ و FRAP را نشان داده است.

هر دو متابولیت های فرار به همراه عناصر معدنی نقش اساسی را به عنوان اسکندرهای رادیکال آزاد در برابر رادیکالهای استرس اکسیداتیو در سیستم بیولوژیکی که باعث ایجاد آسیب سلولی می شوند ، بازی می کنند.

(Amer HA ، 1996) (Al-Hendi AB) جسمی ، بیوشیمیایی و تجزیه و تحلیل میکروسکوپی ادرار شتر. ل شتر تمرین 3: 17-21 .Res.

فعالیت بیولوژیکی CU را در برابر بیماریهای بیشتری از جمله سرطان ، اثرات میکروبی و سمی که منجر به آسیب سلولی می شود ، تأیید کرد؛ گونه شواهد مربوط به فعالیت بیولوژیکی CU حاوی متابولیت های فرار به همراه عناصر معدنی به محققان این امکان را داده تا فعالیت احتمالی محافظت کننده احتمالی CU را در برابر مسمومیت با CCl₄ مطالعه کنند.

این مطالعه همچنین نقش CU در کاهش آسیب کبدی ناشی از CCl₄ در موش صحرائی را بررسی کرده است؛ سطح SGPT ، SGOT و آلبومین به طور قابل توجهی بدون شواهدی از گسترش فیبر ، نکروز لیتیک یا التهاب پورتال در موشهای تحت درمان با CU در مقایسه با کسانی که فقط با CCl₄ مسموم شده بودند ، بهبود یافته است.^{۷۴}

CCl₄ نشان داد که از طریق مکانیسم های شروع رادیکال آزاد سلولی منجر به اثرات کبدی از جمله سموم شدید می شود؛ دژنراسیون چربی ، فیبروز ، التهاب ، مرگ سلولهای کبدی ، آسیب DNA ، پراکسیداسیون لیپیدها و سرطان زا ؛ اما درمان با ادرار شتر در کنار تاثیر خوب بدون عوارض بوده است.^{۷۵}

۷۴

<https://scialert.net/fulltext/?doi=ijp.2019.696.705>

Seth, S.D. and M.C. Prabhakar, 1974. Preliminary pharmacological investigations^{۷۵} .of *Tribulus terrestris*, Linn. (Gokhru) part 1. Indian J. Med. Sci., 28: 377-380 | Direct Link

Soliman, M.M., M.Y. Hassan, S.A. Mostafa, H.A. Ali and O.M. Saleh, 2016. Protective effects of camel milk against pathogenicity induced by *Escherichia coli* CrossRef .and *Staphylococcus aureus* in wistar rats. Mol. Med. Rep., 1: 8306-8312 | | Direct Link

Stalikas, C.D., 2007. Extraction, separation and detection methods for phenolic | CrossRef | Direct Link .acids and flavonoids. J. Sep. Sci., 30: 3268-3295

Tipoe, G.L., T.M. Leung, E.C. Liong, T.Y.H. Lau, M.L. Fung and A.A. Nanji, 2010. Epigallocatechin-3-gallate (EGCG) reduces liver inflammation, oxidative stress and fibrosis in carbon tetrachloride (CCl₄)-induced liver injury in mice. Toxicology, 273: | CrossRef | Direct Link .45-52

اگر شیر و ادرار شتر برای درمان بیماری های پوستی و سرطان ها و نقص سیستم ایمنی ترکیب گردد تاثیر گذاری آن چندین برابر خواهد بود.

✱ تحقیقات دانشمندان و کارآزمایی های بالینی درمان با ادرار شتر

The claimed anti-cancer action of camel products is widely accepted by local healers who use of a mixture of camel milk and urine in the treatment of patients suffering from a variety of .cancers, including breast, nasopharyngeal, lung and others

This, in addition to the difficulties faced by modern medicine in finding a lasting cure for cancer, prompted the current flurry of studies attempting to find evidence to support these claimed anti-cancer actions of camel milk and urine and eventually succeed in identifying the anti-malignant component in camel milk or urine that could ultimately lead to the discovery of an effective anti-cancer drug

فعالیت ضد سرطانی ادعا شده توسط محصولات شتر به طور گسترده ای توسط درمانگران طب سنتی، مورد تایید است.

از مخلوط شیر و ادرار شتر در معالجه بیماران مبتلا به انواع سرطان ها از جمله سینه، نازوفارنکس ، ریه و... استفاده می کنند.

Vynnytska, B.O., O.M. Mayevska, Y.V. Kurlishchuk, Y.P. Boak and O.V. Stasyk, 2011. Canavanine augments proapoptotic effects of arginine deprivation in cultured CrossRef | PubMed | Direct .human cancer cells. Anticancer Drugs, 22: 148-157 | Link

Vynnytska-Myronovska, B., Y. Bobak, Y. Garbe, C. Dittfeld, O. Stasyk and L.A. Kunz-Schughart, 2012. Single amino acid arginine starvation efficiently sensitizes cancer cells to canavanine treatment and irradiation. Int. J. Cancer, 130: 2164- | CrossRef | Direct Link .2175

این امر علاوه بر دشواریهایی که در طب مدرن برای یافتن درمان پایدار سرطان وجود دارد، باعث شد تا جریان مطالعات موجود، تلاشی در جهت یافتن شواهدی برای حمایت از این فعالیتهای ضد سرطانی ادعا شده از شیر و ادرار باشد .

و سرانجام موفق به شناسایی ترکیبات ضد بدخیمی در شیر و ادرار شتر شد که نهایتاً میتواند منجر به کشف داروی ضد سرطان موثر شود.

milk and urine, as the inhibition of coagulation and fibrin formation would hinder the spread and growth of metastatic tumour cells

خواص شیر و ادرار شیر ، به عنوان مهار انعقاد و تشکیل فیبرین می تواند مانع از گسترش و رشد سلول های تومور سرطان متاستاتیک شود.

The medicinal properties of both camel milk and urine could also be related to the gamma globulins and other immune components, including immunoglobulins, present in both product

خواص دارویی شیر و ادرار شتر نیز می تواند مربوط به گاما گلوبولین ها و سایر ترکیبات ایمنی بدن از جمله ایمونوگلوبولین باشد که در هر دو محصول وجود دارد.

Finally, it is becoming clear that the local healers' practice of prescribing milk along with urine has a double advantage as both ;products are endowed with anti-cancer actions

additionally, the milk disguises the identity and taste of the urine .and makes its consumption palatable to the patient

سرانجام، مشخص می شود که عملکرد پزشکان برای تجویز شیر همراه با ادرار، مزیت مضاعفی دارد، زیرا هر دو محصول در جهات فعالیتهای ضد سرطانی عمل میکنند

علاوه بر این، شیر ظاهر و طعم ادرار را تغییر می دهد و مصرف آن را برای بیمار مقوی می کند.

منبع: سایت ساینس دایرکت

www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1658361216000238

Drinking camel urine is shown to be effective in treating
...numerous cancers in human

نوشیدن ادرار شتر برای درمان بسیاری از سرطان ها در انسان مؤثر است ...

منبع: مجله علوم درمان سرطان

Journal of Cancer Science & Therapy

<https://www.omicsonline.org/open-access/therapeutic-applications-of-camels-milk-and-urine-against-cancer-current-development-efforts-and-future-perspectives-1948-5956-1000461.php?aid=89852>

/ <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/m/pubmed/22922085>

CU has specific and efficient anti-cancer and potent immune-modulator properties in vitro

ادرار شتر [CU] خاصیت و تاثیر ضد سرطانی و قوی کننده سیستم ایمنی بدن را در شرایط آزمایشگاهی دارد.

منبع: پاب مد

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/22922085>

<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0378874112005235>

✱ در ادرار شتر، کرونا ویروس مرس وجود ندارد:

Failure to detect MERS-CoV RNA in urine of naturally infected dromedary camels

از ادرار شتری که به صورت طبیعی آلوده شده است، RNA ویروس مرس کرونا یافت نشد.

Dromedaries (*Camelus dromedarius*) are reservoirs for zoonotic transmission of Middle East respiratory syndrome coronavirus (MERS-CoV), but even six years after its discovery, the transmission route(s) of MERS-CoV from dromedaries to humans has not been fully elucidated

The World Health Organization recommends that groups at high risk for MERS should avoid contact with dromedary camels, consumption of raw camel milk or camel urine, as well as eating (meat that has not been properly cooked (WHO, 2019

شتر های یک کوهانه منبع انتقال بیماری سندوم تنفسی کرونا ویروس از حیوان به انسان در خاورمیانه هستند.

اما حتی شش سال پس از کشف آن، مسیر انتقال (های) کرونا ویروس مرس، از شترهای یک کوهانه به انسان کاملاً مشخص نشده است.

سازمان بهداشت جهانی توصیه می کند که گروه هایی که در معرض خطر شدید مرس قرار دارند، از تماس با شترهای یک کوهانه، مصرف شیر خام شتر یا ادرار خام شتر و همچنین خوردن گوشتی که به طور صحیح پخته نشده است خود داری کنند (WHO، 2019).

Although MERS-CoV RNA has been detected in dromedary camel nasal secretions, saliva, faeces and milk (Farag et al., 2015; Haagmans et al., 2015; Reusken et al., 2014), and in human urine samples (Corman et al., 2016), so far no evidence has been obtained for the presence of the virus in dromedary (urine (Adney et al., 2014; Ali et al., 2017

اگرچه کرونا ویروس مرس در ترشحات بینی شتر تک کوهانه، بزاق، مدفوع و شیر تشخیص داده شده است، و در نمونه های ادرار انسان.

اما تاکنون هیچ مدرکی مبنی بر وجود ویروس در ادرار شتر تک کوهانه به دست نیامده است.

Together the studies imply the absence of a role of camel urine in MERS-CoV transmission to humans

این مطالعات نشان می دهد که ادرار شتر، نقشی در انتقال کرونا ویروس مرس - MV CoV به انسان ندارد.

Urine from 23 camels, aged 4 months to 10 years was collected ... aseptically

In none of the 23 urine samples, MERS-CoV RNA could be detected

ادرار از ۲۳ شتر، در سن ۴ ماه تا ۱۰ سال جمع آوری شد؛ در هیچ یک از ۲۳ نمونه ادرار، کرونا ویروس مرس شناسایی نشد.

منبع: سایت پاب مد [پایگاه اطلاعات پزشکی و زیست شناسی وابسته به مرکز ملی اطلاعات زیست فناوری آمریکا

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/31305027>

مرکز ملی اطلاعات زیست فناوری آمریکا

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7165863>

✳️ خواص درمانی ادرار شتر Camel Urine؛ در علاج بیماری های سرطان گوارش

Gastroprotective and Ulcer Healing Effects of Camel Milk and Urine in HCl/EtOH, Non-steroidal Anti-inflammatory Drugs (Indomethacin), and Water-Restraint Stress-induced Ulcer in Rats

اثرات درمانی ادرار شتر برای آسیب معده ناشی از HCl / EtOH، [= مخفف اتانول یا الکل در مشروبات] داروهای ضد التهابی غیر استروئیدی (ایندومتاسین) و زخم ناشی از استرس

The results of this investigation have proven that camel milk and urine showed strong ulcer healing effect in indomethacin-induced gastric damage.

نتایج این بررسی ثابت کرده است که شیر و ادرار شتر اثر قدرتمندی روی ترمیم زخم معده در آسیب معده ای ناشی از ایندومتاسین دارد.

The antiulcer activity of camel milk and urine may be attributed to its cytoprotective mechanism and antioxidant properties

میتوان فعالیت ضد انعقادی شیر و ادرار شتر را از مکانسیم محافظت کننده و خاصیت آنتی اکسیدانی آن دانست ...

Camel urine has been found to have anticancer properties which are attributed to the presence of nanoparticles in urine that can attack cancer cells with success while maintaining healthy cells in a cancer patient. Besides, camel urine also possesses antibacterial and antifungal activity

یافته ها حاکی از آن است که ادرار شتر خواص ضد سرطانی دارد که به وجود گروهی از نانو ذرات در آن مربوط می شود، این نانو ذرات قادرند سلول های سرطانی را با موفقیت مورد تهاجم قرار بدهند و در عین حال سلول های سالم را در بیمار مبتلا به سرطان حفظ کنند. به علاوه، ادرار شتر فعالیت ضد باکتریایی و ضد قارچی نیز دارد.

☐ منبع: سایت پاب مد [پایگاه اطلاعات پزشکی و زیست شناسی وابسته به مرکز ملی اطلاعات زیست فناوری آمریکا

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/29200713>

☐ زیست فن اوری امریکا [صفحه ۲ و ۴]

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5701391>

Camel Urine Components Display Anti-Cancer Properties in Vitro

✨ در بررسی های آزمایشگاهی اجزای ادرار شتر خواص ضد سرطانی آن ثابت شده است.

While camel urine (CU) is widely used in the Arabian Peninsula to treat various diseases, including cancer, its exact mechanism of action is still not defined. The objective of the present study is to investigate whether camel urine has anti-cancer effect on human cells in vitro

در حالی که ادرار شتر (CU) به طور گسترده در شبه جزیره عربستان برای درمان بیماری های مختلف از جمله سرطان استفاده می شود، مکانیسم دقیق عملکرد آن هنوز مشخص نشده است.

هدف از مطالعه حاضر بررسی اینکه آیا ادرار شتر دارای اثر ضد سرطان بر روی سلولهای انسانی در شرایط آزمایشگاهی است.

CU has specific and efficient anti-cancer and potent immune-modulator properties in vitro

ادرار شتر [CU] خاصیت و تاثیر ضد سرطانی و قوی کننده سیستم ایمنی بدن را در شرایط آزمایشگاهی دارد.

منبع : سایت پاب مد [پایگاه اطلاعات پزشکی و زیست شناسی وابسته به مرکز ملی اطلاعات زیست فناوری آمریکا

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/22922085>

The Antiplatelet Activity of Camel Urine

فعالیت ضد پلاکت { یعنی ضد لخته شدن خون } در ادرار شتر

For centuries, camel urine has been used for medicinal purposes and anecdotally proclaimed as a cure for a wide range of diseases

قرن هاست ادرار شتر برای اهداف پزشکی استفاده می شود همانطور که به عنوان درمان برای طیف گسترده ای از بیماری ها از پیش اعلام شده است

Camel urine has potent antiplatelet activity against ADP-induced (clopidogrel-like) and AA-induced (aspirin-like) platelet aggregation; neither human nor bovine urine exhibited such properties. These novel results provide the first scientific evidence of the mechanism of the presumed therapeutic properties of camel urine

ادرار شتر یک فعالیت ضد پلاکتی قوی در برابر تجمع پلاکت ناشی از ADP (مثل کلوپیدوگرل) و AA ناشی از آن (مثل آسپرین) دارد، چیزی که نه در ادرار انسان نه در گاو دیده نشده است این نتایج جدید اولین شواهد علمی از مکانیسم مزایای درمانی فرضی ادرار شتر می دهد

منبع: پاب مد، زیست فناوری امریکا

<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/21854200/?i=26&from=camel+urine>

ادرار شتر و درمان سرطان سینه

The Growth Inhibitory Potential and Antimetastatic Effect of Camel Urine on Breast Cancer Cells In Vitro and In Vivo

اثر بازدارنده از رشد و اثر ضد گسترش بیماری سرطان، از ادرار شتر بر روی سلولهای سرطانی پستان در شرایط آزمایشگاهی و داخل بدن

Although it may sound unpleasant, camel urine has been consumed extensively for years in the Middle East as it is believed to be able to treat a wide range of diseases such as fever, cold, or even cancer. People usually take it by mixing small drops with camel milk or take it directly

اگرچه ممکن است به نظر ناخوشایند به نظر برسد، اما ادرار شتر سالهاست که در خاورمیانه بسیار مورد استفاده قرار می گیرد، زیرا اعتقاد بر این است که می تواند طیف گسترده ای از بیماری هایی مانند تب، سرماخوردگی یا حتی سرطان را درمان کند. معمولاً مردم آن را با مخلوط کردن قطره های کوچک با شیر شتر یا مستقیماً مصرف می کنند.

The capability of camel urine in inhibiting the growth and .metastatic potential of 4T1 cells was investigated in this study

قابلیت ادرار شتر در مهار رشد و قدرت متاستاز (مهاجرت و گسترش سلولهای سرطانی) در سلول های T14 در این مطالعه بررسی شد.

Based on the results pre-sented, it is safe to make assumptions that it is capable of inducing cell death of 4T1 cells through DNA fragmenta-tion and regulation of inflammation-related genes. Apart from that, camel urine was also able to disrupt the metastatic mechanism of 4T1 cells through the downregulation of several angiogenesis-related proteins. Hence, it has a potential to .be further developed as an anticancer agent for cancer treatment

■ بر اساس نتایج ارائه شده، میتوان مطمئن شد که آن [ادرار شتر] قادر است تا منجر به مرگ سلول های T1۴ از طریق تکه تکه کردن DNA و تنظیم ژن های مرتبط با التهاب بشوند.

علاوه بر آن، ادرار شتر توانایی مختل کردن مکانیسم متاستاز سلول های سرطانی T1۴ از طریق تنظیم منفی چندین پروتئین مرتبط با رگ زایی را دارد.

از این رو، این پتانسیل برای گسترش بیشتر به عنوان عامل ضد سرطانی برای درمان سرطان وجود دارد.

□ منبع: سایت پاب مد [پایگاه اطلاعات پزشکی و زیست شناسی وابسته به مرکز ملی اطلاعات زیست فناوری آمریکا

[/https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/27338742](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/27338742)

□ مرکز ملی اطلاعات زیست فناوری آمریکا

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5739131>

پیامبر عزیزمان هر سخنی فرموده است سراسر علم است .

وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ

إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ

الحمد لله رب العالمين – م لقمان محمدیان

« ۳ و ۴ نجم »

منابع

العوادی ، الجدیدى الف (۲۰۰۱) تأثیر ادرار شتر ضد قارچ بر روی رشد و برخی فعالیت‌های متابولیکی دیگر *Aspergillus niger* Gulf. ج علمی ۱۹: ۴۴-۵۱.

A ،AL-Meshal IA ،Mossa J ،MS Hifnawy ،MA-ALAHAH MA
Plectranthus (Mekkawi (1985 گیاهان معطر عربستان. قسمت ۷: روغن اساسی
tenuiflorus Proc.8 sump. Biol Soc (الحسا): ۱۴۷-۱۵۳.

(Camelus dromedarius) شتر (Mukasa-Mugerwa E (1981 ، بررسی
کتابشناختی. مرکز بین المللی سهام زنده آفریقا. تک نگاری ILCA. شماره ۵ آدیس آبابا.

(DJ Bagyaraj (1981 ،Murthy GS) محتوای فلاونول و آلکالوئید کیوتر ارقام
Fusarium udum به حساسیت و مقاومت دارند. هندی فیتوپتول ۳۳: ۶۳۳-۶۳۴.

(Mansfield JW (1982 ،O'Neil TM) فعالیت ضد قارچی فلاونهای هیدروکسی و
سایر فلاونوئیدها Trans Br Mycol Soc 79: 229- 237

Alghamdi Z, Khorshid F (2012) Cytotoxicity of the Urine of
amel Breeds on the Proliferation of Lung Cancer Cells, Different
.Natural Sciences Research 2: 9-16 A549. Journal of

Alhaider A, Sarwati S, Korashy H (2014) Camel milk and urine
nflammatory angiogenesis in mice via downregulation of inhibits
proangiogenic

.and proinflammatory cytokines (LB499), the FASEB journal
Citation: Al-Awadi A and Al-Judaibi A (2014) Effects of Heating
and Storage on the Antifungal Activity of Camel Urine. Clin
Page 6 of 6 ۵۰۷۳,۱۰۰۰۱۷۹-۲۳۲۷/۱۰,۴۱۷۲ :Microbiol 3: 179. doi
Clin Microbiol

Volume 3 • ISSN:2327-5073 CMO, an open access journal
Issue 6 • 1000179

Yagil RR. Comparative Alternative Medicinal (CAM) Properties in Camel Milk for Treatment of Epidemic Diseases. *J Agr Sci Tech*. [2013;3:575–80. [Google Scholar

Levy A. Camel Milk: Disease Control and Dietary Laws. *Journal of Health Science*. 2013;1:48–53. [Google Scholar

Nikkhah A. Milk of Camel: Science Edification Urgencies. *World Journal of Veterinary Science*. 2014;2:6–10. [Google Scholar

El-Agamy EI. Camel milk. In: Park YW, Haenlein GF, editors. *Handbook of milk of non-bovine mammals*. Blackwell Publishing; [Iowa, USA: 2006. pp. 297–344. [Google Scholar

Aghili Khorasani, Hossein Mohammad. *Qarabadin-e-Kabir*. first Edition. University of Medical Sciences; Tehran: 2005. [Google Scholar

Aqili Khorasani MH. In: *Makhzan -ol- Advieh Medicine*. Nazem I, [editor. Tehran: Bavardaran Institute; 2004. [Google Scholar

Azam Khan M, Azam Aksir. *Institute of Medicine Studies and Islamic medicine press*; Tehran: 2004. [Google Scholar

Ibn-e-sina AH. *Al-Qanun fit-tib*, volume three [The Canon of Medicine] Beirut, Lebanon: Alaalami Beirut library Press; 2005. [(research of ebrahim shamsedine) [Google Scholar

Von Elm E, Altman DG, Egger M, Pocock SJ, Gøtzsche PC, Vanden broucke JP STROBE Initiative. The Strengthening the Reporting of Observational Studies in Epidemiology (STROBE) statement: guidelines for reporting observational studies. *J Clin Epidemiol*. 2008 Apr;61(4):344–9. [PubMed] [Google Scholar

Abbas S. Physico-Chemical Analysis And Composition Of Camel Milk. *The International Research Journal*. 2013 [Jun;2(2):84–98. [Google Scholar

Konuspayeva G, Faye B, Loiseau G. The composition of camel milk: a meta-analysis of the literature data. *J Food Compos Anal*. [2009;22:95–101. [Google Scholar

Khaskheli M, Arain MA, Chaudhry S, Soomro AH, Qureshi TA. Physico-chemical quality of camel milk. *J Agri Soci Sci*. [2005;2:164–6. [Google Scholar

Al haj Omar A, Al Kanhal Hamad A. Compositional, technological and nutritional aspects of dromedary camel milk. *International Dairy Journal*. 2010;20:811–21. doi: [10.1016/j.idairyj.2010.04.003. [CrossRef] [Google Scholar

Abdoun KA, Amin ASA, Abdelatif AM. Milk composition of Dromedary camels (*Camelus dromedarius*): nutritional effect and correlation to corresponding blood parameters. *Pakistan Journal of Biological Sciences*. 2007;10:2724–7. [PubMed] [Google [Scholar

Shamsia SM. Nutritional and therapeutic properties of camel and human milks. *International Journal of Genetics and Molecular [Biology*. 2009;1(2):52–8. [Google Scholar

Yagil R. Camels and camel milk book. Food and Agriculture Organization of the United Nations; pp. 17–18. Available from: [http://afghanag.ucdavis.edu/c_livestock/camels/Man_Live_Camel \[_Milk_FAO.pdf](http://afghanag.ucdavis.edu/c_livestock/camels/Man_Live_Camel[_Milk_FAO.pdf). [Google Scholar

Sabahelkhier MK. Comparative Determination of Biochemical Constituents between Animals (Goat, Sheep, Cow and Camel)

Milk with Human Milk. Research Journal of Recent Sciences. [2012;1(5):69–71. [Google Scholar

Yagil R. Camel milk and autoimmune diseases: historical medicine. 2004. available from:
.http://www.camelmilkforhealth.com

Asresie Leme A, Adugna Mulugojjam A. Review on Dromedary Camel Milk Products and Their Uses. Global Journal of Animal [Scientific Research. 2014;2(3):285–90. [Google Scholar

Sharma Chakrapany, Singh Chandan. Therapeutic Value of Camel Milk – A Review. Adv J Pharm Life sci Res. 2014;2(3):7– [13. [Google Scholar

Mullaicharam AR. A review on medicinal properties of Camel [milk. World J Pharm Sci. 2014;2(3):237–42. [Google Scholar

Cardoso Ronald RA. Consumption of camel's milk by patients intolerant to lactose. A preliminary study. Revista Alergia México. [2010;57:1. [PubMed] [Google Scholar

Mona E. Biochemical Effects of Fermented Camel Milk on Diarrhea in Rats. New York Science Journal. 2010;3(5):106–11. [[Google Scholar

Yagil Reuven., DVM camel milk and its unique anti-diarrheal [Properties. IMAJ. 2013:15. [PubMed] [Google Scholar

Ehlayel MS. Camel milk: an alternative for cow's milk allergy in children. Allergy Asthma Proc. 2011;32(3):255–8. doi: 10.2500/aap.2011.32.3429. [PubMed] [CrossRef] [Google [Scholar

Ehlayel M. Camel milk is a safer choice than goat milk for feeding children with cow milk allergy. International Scholarly Research Network ISRN Allergy. 2011;5. Article ID: 391641. [[PMC free article] [PubMed] [Google Scholar

Rubino M. Camel Milk: A Possible Alternative To Infant Formulas For Patients With Allergy to Cow Milk. Proteins, Abstracts/Digestive and Liver Disease. 2014;46:e85–e127. [[Google Scholar

Paolella G. Use of camel milk in children with cow milk allergy (poster) Available from:
<http://www.onsp.it/site/files/Congresso%20Pavia/Poster/Paolella.%20Giulia.pdf>

Mc Pheeters Melissa L, Warren Z, Sathe N, Bruzek Jennifer L, Krishnaswami S, Jerome Rebecca N, Veenstra-VanderWeele J. A Systematic Review of Medical Treatments for Children With Autism Spectrum Disorders. Pediatrics J. 2011;127(6):e1312–e1321. doi: 10.1542/peds.2011-0427. Available from:
<http://pediatrics.aappublications.org/content/pediatrics/127/5/e1312.full.pdf>. [PubMed] [CrossRef] [Google Scholar

Shabo Y, Yagil R. Etiology of autism and camel milk as therapy. Journal of Endocrine Genetics. 2005;4(2):67–70. [Google Scholar

AL-Ayadhi Laila Y. Camel Milk as a Potential Therapy as an Antioxidant in Autism Spectrum Disorder (ASD) Evidence-Based Complementary and Alternative Medicine. 2013;8. Article ID: [602834. [PMC free article] [PubMed] [Google Scholar

Christina M. Patient Report: Autism Spectrum Disorder Treated With Camel Milk. 6. Vol. 2. Adams, MFA; United States: Available from: <http://www.gahmj.com>. [PMC free article] [PubMed] [Google Scholar]

Bashir S, Al-Ayadhi L. Effect of camel milk on thymus and activation-regulated chemokine in autistic children: double-blind study. *Pediatr Res*. 2014;75(4):559–63. doi: 10.1038/pr.2013.248. [[PubMed] [CrossRef] [Google Scholar]

Shabo Y, Barzel R, Margoulis M, Yagil R. Camel milk for food allergies in children. *Israel Medical Association Journal*. [2005;7(12):796–8. [PubMed] [Google Scholar]

El-Agamy Elsayed I, Nawar M, Sherif MS, Awad S, Haenlein GFW. Are camel milk proteins convenient to the nutrition of cow milk allergic children. *Small Ruminant Research*. 2009;82:1–6. [Google Scholar]

Nutritional and Therapeutic Characteristics of Camel Milk in Children: A Systematic Review

فهرست مطالب

۳	..... به جای مقدمه
۴	..... جایگاه بیولوژیکی شترها
۴	..... اهمیت شتر در قرآن
۶	..... اختصاصات کلی بیولوژیکی و رفتاری شترها
۹	..... محصولات جانبی شتر
۹	..... کوهان
۹	..... گوشت
۱۱	..... مدفوع
۱۲	..... كرك و پشم و چرم
۱۴	..... حدیث شیر و ادرار شتر
۱۵	..... شرح و بررسی حدیث
۱۷	..... بررسی راویان
۱۸	..... بررسی سلسله سندی چند روایت که اشخاص راوی با هم متفاوتند
۱۹	..... حدیث ۱
۱۹	..... بررسی راویان
۱۹	..... حدیث ۲
۲۰	..... بررسی راویان
۲۰	..... حدیث ۳
۲۱	..... بررسی راویان
۲۱	..... حدیث ۴
۲۱	..... بررسی راویان

۲۲	..... حدیث ۵
۲۳	..... بررسی راویان بر اساس منابع علم حدیث و رجال شیعه
۲۶	..... بررسی علمی شیر شتر
۲۶	..... مقدمه
۲۷	..... ترکیب و خواص شیر شتر
۳۳	..... تأثیر دارویی
۳۳	..... فعالیت ضد میکروبی و سیستم ایمنی بدن
۳۵	..... شیر شتر در درمان دیابت
۳۸	..... شیر شتر و ضد سرطان
۴۰	..... شیر شتر و فعالیت ضد التهابی
۴۲	..... شیر شتر و اوتیسم
۴۳	..... شیر شتر و درمان بیماریهای پوستی
۴۵	..... بررسی علمی ادرار شتر
۴۵	..... بررسی فقهی نوشیدن ادرار شتر
۴۷	..... بررسی استفاده از ادرار شتر از منظر علم نوین
۵۲	..... ✨ تحقیقات دانشمندان و کارآزمایی های بالینی درمان با ادرار شتر
۶۴	..... منابع
۷۰	..... فهرست مطالب

